

ห้องสมุดคณะเทคโนโลยีการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ลาดกระบัง

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

ศึกษาสภาพการผลิตและการตลาดของเกษตรกรที่ผลิตข้าวในเขตลาดกระบัง

กรุงเทพมหานคร ปีการผลิต 2546

Study on Production and Marketing of Rice Farmers in Khate Ladkrabang,
Bangkok, Cropping Year 2003

T096237

โดย

นางสาวรุ่งฤดี ประสานตรี

รพ.
ร ๖๓๕๓
๒๕๔๗

เลขหมู่.....

เลขทะเบียน..... 96237

รับเดือนปี..... ๒๕๔๗

เสนอ

ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนการเกษตร)

พ.ศ. 2547

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ
ภาควิชาเทคนิคเกษตร
คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เรื่อง

ศึกษาสภาพการผลิตและการตลาดของเกษตรกรที่ผลิตข้าวในเขตลาดกระบัง
กรุงเทพมหานคร ปีการผลิต 2546

Study on Production and Marketing of Rice Farmers in Khate Ladkrabang,
Bangkok, Cropping Year 2003

โดย

นางสาวรุ่งฤดี ประสานตรี

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

วท.บ. (พัฒนากการเกษตร)

เมื่อวันที่ 26 เดือน 12 พ.ศ. 2547

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ

 26 / 12 / 47

(ผศ. ดร.ทิพวรรณ ลิ้มงูร)

กรรมการปัญหาพิเศษ

 26 / 12 / 47

(อาจารย์เอนก บุญเย็น)

หัวหน้าภาควิชา

 26 / 12 / 47

(อาจารย์ สุขุมารณ์ ชันศรี)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : ศึกษาสภาพการผลิตและการตลาดของเกษตรกรที่ผลิตข้าวในเขตลลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ปีการผลิต 2546

โดย : นางสาวรุ่งฤดี ประสานตรี

ชื่อปริญญา : วิทยาศาสตร์บัณฑิต (พัฒนากาารเกษตร)

สาขาวิชาเอก : พัฒนากาารเกษตร

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ : .....

(ผศ. ดร.ทิพวรรณ ลิ้มงูร)

๒๖ / ๒๖๖ / ๒๕๔๖

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาสภาพการผลิตและการตลาดของเกษตรกรที่ผลิตข้าวในเขตลลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ปีการผลิต 2546 มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลการผลิตและการตลาดข้าว รวมทั้งเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและการตลาดข้าว

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ในเขตลลาดกระบัง พบว่าเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 49.69 ปี จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้น ส่วนใหญ่เกษตรกรสมรสแล้ว และเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีพื้นที่ในการทำนาเฉลี่ย 32.08 ไร่ / ครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน แรงงานในการทำการเกษตรเฉลี่ย 2 คน ที่ดินที่ใช้ในการทำนาทั้งหมดเป็นที่ดินเช่า และส่วนใหญ่ไม่มีการทำการเกษตรอื่น ๆ นอกจากปลูกข้าว รายได้(ครอบครัว / ปี) เฉลี่ย คือ 303,420.19 บาท ส่วนรายจ่าย(ครอบครัว / ปี) เฉลี่ย คือ 81,971.15 บาท และหนี้สิน(ครอบครัว / ปี) เฉลี่ย คือ 70,635.30 บาท

สภาพการผลิตและการตลาดข้าว พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ทำนาปรัง วิธีการปลูกข้าวใช้วิธีการทำนาหว่านน้ำตม พันธุ์ข้าวที่เกษตรกรนิยมนำมาปลูกมากที่สุดคือพันธุ์สุพรรณ 1 ข้อดีของพันธุ์นี้ส่วนใหญ่เกษตรกรเห็นว่ามีควมต้านทานโรคดีและที่มาของเมล็ดพันธุ์คือซื้อมาจากหน่วยงานเอกชน จากเพื่อนบ้าน และเก็บไว้เอง ส่วนใหญ่ไม่ได้คลุมยาเคมีป้องกันโรคก่อนปลูก และมีการทดสอบการงอกของเมล็ดพันธุ์ก่อนทำการปลูก วิธีการดูแลรักษาส่วนใหญ่ใช้น้ำวิทยาศาสตร์อัตราปุ๋ยที่เกษตรกรใช้เฉลี่ย 29.24 กก. / ไร่ มีการไถ 2 ครั้ง แหล่งน้ำที่เกษตรกรใช้ส่วนใหญ่ใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากแหล่งน้ำชลประทาน ปริมาณน้ำที่ใช้เพียงพอ และมีการให้น้ำตลอดเวลากวเว้นใกล้เก็บเกี่ยว การกำจัดวัชพืชมีการกำจัดโดยใช้สารเคมี การกำจัดศัตรูพืชมีการกำจัดโดยใช้สารเคมีและมีการใช้ตามความเหมาะสม วิธีการเก็บเกี่ยวมีการใช้เครื่องจักรกลมาช่วยในการเก็บเกี่ยว เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการจ้างแรงงานเข้าช่วย การเกี่ยวนวดเกษตรกรทั้งหมดใช้เครื่องเกี่ยวนวดและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายผลผลิตทั้งหมดทันที และไม่มีการลดความชื้นเมล็ดข้าวก่อนจำหน่าย วิธีการจำหน่ายข้าวส่วนใหญ่จะนำผลผลิตไปจำหน่ายเองโดยนำไปขายให้กับโรงสี เกษตรกรส่วนใหญ่เข้าร่วมโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของ ธ.ก.ส. สถานที่ที่ทำการซื้อขายคือ โรงสี ลักษณะการขายเกษตรกรส่วนใหญ่จะขายเป็นเกวียน ราคาที่เกษตรกรได้รับในปี 2546 สูงสุด 4,600 บาท ต่ำสุด 3,800 บาท และผู้ที่กำหนดราคาข้าวคือ ผู้ซื้อ (เจ้าของโรงสี) และเกษตรกรได้รับเงินในลักษณะของเงินสด เกษตรกรไม่มีวิธีการที่จะทำให้ขายผลผลิตได้ราคาสูง ทางด้านต้นทุนการผลิตมีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 3,935.07 บาท / ไร่ / ปี ผลผลิตเฉลี่ย 733.14 กก. / ไร่ / ปี ราคาผลผลิตข้าวเปลือกเฉลี่ย 4,380.76 บาท / เกวียน และรายได้จากการทำนาของเกษตรกรเฉลี่ย 4,203.56 บาท / ไร่ / ปี

ปัญหาทางด้านการผลิต ทางด้านที่ดิน เกษตรกรบางส่วนพบกับปัญหาดินเปรี้ยว ด้านพันธุ์ข้าว เกษตรกรพบปัญหาคือ ขาดการแนะนำจากเจ้าหน้าที่ ส่วนปัญหาเรื่องแหล่งน้ำพบว่าเกิดภาวะน้ำท่วมในระยะใกล้เก็บเกี่ยว ทางด้านปุ๋ยเกษตรกรบางส่วน พบปัญหาเกี่ยวกับปุ๋ยคือ ปุ๋ยแพง ส่วนปัญหาที่พบในเรื่องของเงินทุนคือ มีเงินทุนไม่เพียงพอในการทำนาข้าว ในด้านแรงงาน เกษตรกรบางส่วนไม่มีการจ้างแรงงานเข้ามาช่วย ปัญหาเกี่ยวกับโรค แมลง และวัชพืช คือ มีโรคและแมลงระบาดบ้าง เกษตรกรแก้ไขโดยการใส่สารเคมี และปัญหาด้านการเก็บเกี่ยว คือ ปัญหาสภาพดินฟ้าอากาศ

ปัญหาทางด้านการตลาด พบปัญหาราคาข้าวตกต่ำและเกษตรกรถูกกดราคาโดยพ่อค้าคนกลางหรือเจ้าของโรงสี และเกษตรกรไม่สามารถเป็นผู้กำหนดราคาเองได้ ส่วนปัญหาด้านสถานที่รับซื้อข้าวคือ การคมนาคมไม่สะดวก

คำนิยม

ปัญหาพิเศษฉบับนี้ถูกล่วงด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาช่วยเหลือจากหลาย ๆ ท่านที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ ผศ. ดร.ทิพวรรณ ลิ้มงูร ประธานกรรมการปัญหาพิเศษที่กรุณาชี้แนะแนวทางการศึกษาตั้งแต่ต้น อีกทั้ง อาจารย์เอนก บุญยืน ซึ่งทำหน้าที่เป็นกรรมการปัญหาพิเศษโดยให้ความช่วยเหลือในด้านการตรวจทานแก้ไข ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งในบุญคุณของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่เกษตรเขตลาดกระบัง ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล และขอขอบคุณเกษตรกรผู้ทำนาในเขตลาดกระบังทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาให้ข้อมูลมาทำการวิจัยในครั้งนี้

และสุดท้ายขอขอบพระคุณ คุณแม่ลำดวน ประสานตรี ที่คอยเป็นกำลังใจในยามที่ข้าพเจ้าเกิดความย่อท้อ ขอบคุณเพื่อน ๆ และน้อง ๆ ที่คอยช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเสมอมา

รุ่งฤดี ประสานตรี

เมษายน 2547

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	ก
สารบัญภาพ	ข
บทที่ 1 บทนำ	
- ความสำคัญของปัญหา	1
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
- ขอบเขตการศึกษา	3
- นิยามศัพท์	3
บทที่ 2 การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง	
- การผลิตข้าวของเกษตรกร	4
- การตลาดข้าว	8
- ปัญหาและข้อจำกัดของการผลิตและการตลาดข้าว	9
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	
- ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	13
- วิธีการสุ่มตัวอย่าง	13
- วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	14
- การวิเคราะห์ข้อมูล	14
- ระยะเวลาและสถานที่ของการศึกษา	15
บทที่ 4 ผลการวิจัยและและวิจารณ์ผล	
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม	16
ตอนที่ 2 สภาพการผลิตและการตลาดข้าว	23
ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและการตลาดข้าว	38
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	43
เอกสารอ้างอิง	
ภาคผนวก	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. แสดงระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2546 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2547	15
2. สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม	19
3. สภาพการผลิตและการตลาดข้าวของเกษตรกร	26
4. ต้นทุนในการผลิต ผลผลิตและรายได้จากการทำนาของเกษตรกร	33
5. แสดงค่าเฉลี่ยของต้นทุนการผลิต ผลผลิตและรายได้จากการทำนาของเกษตรกร	37
6. ปัญหาในการผลิตและการตลาดข้าวของเกษตรกร	40

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพภาคผนวกที่

1 ขอบเขตของเขตลาดกระบัง

หน้า

53

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

(Introduction)

ความสำคัญของปัญหา (Statement of the Problem)

ในประเทศไทยข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญมาก โดยทำรายได้เข้าสู่ประเทศปีละหลายหมื่นล้านบาท (ยุคติ สาริกะภูติ, 2535) จากข้อมูลสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรในปี พ.ศ. 2543 ประเทศไทยผลิตข้าวได้รวม 24.2 ล้านตันข้าวเปลือก ใช้เพื่อการบริโภค ทำพันธุ์และอื่น ๆ ในประเทศรวม 13.6 ล้านตันข้าวเปลือก ส่งออกไปขายในตลาดโลก 9.2 ล้านตันข้าวเปลือกหรือ 6.1 ล้านตันข้าวสาร มีมูลค่า 67,914 ล้านบาท และในปี พ.ศ. 2544 ประเทศไทยสามารถผลิตข้าวได้รวม 27 ล้านตันข้าวเปลือก ใช้เพื่อการบริโภค ทำพันธุ์และอื่น ๆ ภายในประเทศรวม 15 ล้านตันข้าวเปลือก ส่งออกไปขายในตลาดโลกประมาณ 12 ล้านตันข้าวเปลือกหรือ 7 ล้านตันข้าวสาร ถ้าพิจารณาถึงนโยบายภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ได้เน้นการลดพื้นที่การผลิต ตั้งแต่ปี 2535 - 2539 รวมระยะเวลา 5 ปี โดยให้ลดพื้นที่นาข้าวปีละ 2 ล้านไร่ คือ พื้นที่นาข้าวนาปีเดิม 59 ล้านไร่ ลดลงเหลือ 57 ล้านไร่ และข้าวนาปรังจาก 4.2 ล้านไร่ เหลือ 3.9 ล้านไร่ แต่รายละเอียดภายในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ได้ระบุว่าให้เพิ่มปริมาณของผลผลิตของข้าวนาปีจาก 18.3 ล้านตัน เป็น 18.8 ล้านตัน และผลผลิตต่อไร่ของฤดูนาปีจาก 310 กิโลกรัม เป็น 330 กิโลกรัม และข้าวนาปรังจากไร่ละ 630 กิโลกรัม เป็น 670 กิโลกรัม โดยมีปริมาณผลผลิตข้าวนาปรังเฉลี่ยปีละ 2.6 ล้านตัน (ยุคติ สาริกะภูติ, 2535) ปัจจุบันมีเป้าหมายเพิ่มผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ข้าวนาปีให้สูงขึ้นกว่า อัตราที่เป็นอยู่ (270 ก.ก./ไร่) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ภายในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ผลผลิตข้าวนาปีเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 300 ก.ก./ไร่ เพิ่มความบริสุทธิ์ของข้าวหอมมะลิ ปีละ 25,000 ไร่ หรือเมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เช่นในจังหวัดขอนแก่น จะมีพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิแท้เพิ่มขึ้นอีก 125,000 ไร่ และลดพื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง โดยส่งเสริมปลูกพืชฤดูแล้งทดแทน พัฒนาและส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์คุณภาพดี กำหนดเขตการผลิตข้าวที่จะให้การส่งเสริม และมีมาตรการจูงใจเพื่อปรับระบบการผลิตการเกษตรให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานแหล่งน้ำ ขลประทานที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มโดยเน้นให้ความสำคัญด้านการแปรรูป การเก็บเกี่ยว การบรรจุหีบห่อ ทั้งในระดับครัวเรือน กลุ่มเกษตรกรและระดับอุตสาหกรรมการเกษตร พัฒนาระบบตลาดท้องถิ่นและตลาดกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ซึ่งตามหลักความจริงแล้ว ในทางปฏิบัตินั้นทำได้ยากมาก กล่าวคือให้ลดพื้นที่การผลิต ในขณะที่เดียวกันก็ให้เพิ่มปริมาณการผลิต ซึ่งเกษตรกรในแต่ละท้องที่ แต่ละจังหวัด มีความสามารถในการผลิตที่แตกต่างกันและสภาพทางภูมิศาสตร์ยังแตกต่างกันอีกด้วย เช่น จังหวัดที่สามารถผลิตข้าวได้มากจริง ๆ เพราะมีการชลประทานที่ดี และสภาพภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมมีอยู่เพียงไม่กี่จังหวัด คือ แถบจังหวัดสุพรรณบุรี อยุธยา อ่างทอง และในการประกอบอาชีพการทำนาจริง ๆ นั้น จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรต้องประสบปัญหาในการผลิตหลาย ๆ ด้าน เช่น ปัญหาน้ำยาราคาแพง ปุ๋ยปลอม โรคและแมลงระบาด การขาดการวางแผนในการทำนา ทำให้บางช่วงฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตไปตรงกับช่วงฤดูฝน ทำให้ข้าวเปียกไม่ได้คุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด ทำให้เกษตรกรขายข้าวได้ราคาต่ำรวมถึงการขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตร และอัตราค่าจ้างเครื่องจักรกลราคาสูง

ท้องที่เกษตรกรรมในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร แม้เป็นเขตพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นเมืองมากขึ้น แต่ก็เป็นที่หนึ่งที่เกษตรกรประกอบอาชีพทำนาข้าวกันเป็นจำนวนมาก จากการเข้าไปสังเกตการณ์ในท้องที่ จึงทำให้รู้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ การวางแผนและมีฐานะยากจน ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจที่จะทำการศึกษาถึงการผลิตรายการข้าวและการตลาดรวมถึงปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรผู้ทำนาในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการผลิตข้าว ช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับเกษตรกรมีความเป็นอยู่ดีขึ้น ประกอบกับเขตนี้เป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่อยู่ใกล้กับสถานศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง ซึ่งผู้ศึกษาทางด้านการเกษตรของสถาบันน่าจะได้ทราบข้อมูลสภาพการผลิตและการตลาดของพืชหลักในเขตนี้ ตลอดจนเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนรอบสถานศึกษาและสร้างโอกาสพัฒนาโครงการ ความร่วมมือทางด้านการเกษตรต่อไปในอนาคตอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objectives of the Study)

1. เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลสภาพการผลิตและการตลาดข้าวของเกษตรกรในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและการตลาดข้าวของเกษตรกรในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (Significance of the Study)

ทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ทราบสภาพการผลิตและการตลาดข้าว ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและการตลาดข้าวของเกษตรกรในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการทำวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่เกษตรเขตลาดกระบัง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรเขตลาดกระบัง กรมส่งเสริมการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ในด้านการให้ความรู้เพิ่มเติม บางเรื่องกับเกษตรกรและสนับสนุน ให้มีความสัมพันธ์กับชุมชนมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถใช้ประกอบการปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการส่งเสริมและการให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานครต่อไป

ขอบเขตการศึกษา (Scope of the Study)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกข้าวเกี่ยวกับสภาพการผลิตและการตลาดข้าวของเกษตรกรในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ในปี 2546

นิยามศัพท์ (Definition)

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ทำนาในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
 สถาบันการเกษตร หมายถึง กลุ่มหรือองค์กรการเกษตรที่จัดตั้งขึ้นโดยหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การผลิต หมายถึง การเตรียมพันธุ์ การเตรียมพื้นที่ การปลูก การดูแลรักษา การกำจัดศัตรูพืช การเก็บเกี่ยว

การตลาด หมายถึง การจัดจำหน่ายข้าว
 เนื้อที่ถือครอง หมายถึง เนื้อที่รวมของที่ดินที่ผู้ถือครองใช้ทำการเกษตร ซึ่งเนื้อที่ดังกล่าวผู้ถือครองอาจเป็นเจ้าของหรือไม่ก็ได้

ต้นทุนคงที่ หมายถึง ค่าใช้จ่ายจากการใช้ปัจจัยคงที่ ได้แก่ ค่าเช่าที่ดิน ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่เกษตรกรจะต้องเสียไปไม่ว่าทำการผลิต หรือไม่ทำการผลิต

ต้นทุนผันแปร หมายถึง ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดจากการใช้ปัจจัยผันแปรในการผลิต ได้แก่ ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่าเก็บเกี่ยว เป็นต้น ต้นทุนชนิดนี้เป็นค่าใช้จ่ายที่เกษตรกรจะต้องจ่ายมากขึ้นเมื่อมีการผลิตมากขึ้น และจะเสียค่าใช้จ่ายน้อยลงเมื่อมีการผลิตน้อยลง

บทที่ 2

การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง

(Review of Related Literature)

ในการศึกษาครั้งนี้ได้มีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดในประเด็นปัญหา และการดำเนินการทำปัญหาพิเศษอย่างถูกต้อง โดยได้รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

1. การผลิตข้าวของเกษตรกร
2. การตลาดข้าว
3. ปัญหาและข้อจำกัดในการผลิตและการตลาดข้าว

1. การผลิตข้าวของเกษตรกร

1.1 ลักษณะพันธุ์ที่ดี

1.1.1 เลือกใช้พันธุ์ข้าวที่ดีที่ให้ผลผลิตสูง ซึ่งข้าวพวกนี้จะต้องมีการแตกกอดีมีรวงตอกอมาก เมล็ดต่อรวงก็มาก เมล็ดมีน้ำหนักดีไม่ร่วงง่าย หรือมีเมล็ดลีบง่าย (กรมวิชาการเกษตร, 2527ก)

1.1.2 เลือกใช้พันธุ์ที่มีความต้านทานโรคและแมลง เช่น ข้าว กข. 7 ต้านทานโรคขอบใบแห้งดี แต่ไม่ต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล กข. 9 ต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลแต่ไม่ต้านทานโรคขอบใบแห้ง ดังนั้นในท้องถิ่นใดมีโรคหรือแมลงใดระบาด ก็ควรเลือกพันธุ์ที่มีความต้านทานไปปลูก (กรมวิชาการเกษตร, 2527ข)

ชนิดของพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก

1. พันธุ์ข้าวส่งเสริม คือ พันธุ์ข้าวที่ทางรัฐบาลแนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรปลูก พันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูกตามความเหมาะสมของสภาพพื้นที่และฤดูกาล เช่น ข้าวเจ้า ได้แก่ พันธุ์ กข. 1 กข. 7 กข. 11 กข. 15 กข. 17 กข. 19 กข. 21 กข. 23 และ กข. 25 นางมลเอส 4 และข้าวดอกมะลิ 105

2. พันธุ์ข้าวพื้นเมือง คือ พันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูกมาแล้วเป็นระยะเวลาอันยาวนาน เป็นพันธุ์ดั้งเดิมของท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่คุณภาพไม่ดีนัก เช่น ข้าวเกษตร ข้าวกอเดี่ยว ข้าวคัด ดีสี ทองรากไทร เกรตเอ เป็นต้น

1.2 วิธีการปลูก

1.2.1 การปลูกข้าวโดยวิธีปักดำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2.1.1 การเตรียมแปลงกล้าโดย

- ไถตะ ประมาณกลางเดือนมิถุนายน แล้วปล่อยทิ้งไว้ 7 – 10 วันเพื่อให้วัช

พืชออก

- ไถแปรคราดทำเทือกและเก็บวัชพืชออก

1.2.1.2 การเตรียมเมล็ดพันธุ์โดย

- เมล็ดพันธุ์ที่ใช้ทำพันธุ์ควรเปลี่ยนทุก 3 ปี
- คัดเลือกเมล็ดพันธุ์ที่ปราศจากสิ่งเจือปนต่างๆ ได้แก่ ข้าวปน เมล็ดวัชพืช

และความผิดปกติของเมล็ดถ้ามีมากให้เปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ใหม่

- ความงอกของเมล็ดต้องสูงกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ ทดสอบโดยใช้กระดาษชำระหรือเศษผ้าวางในจาน วางเมล็ด 100 เมล็ด หยดน้ำให้ชุ่มแล้วเก็บไว้ในที่ร่ม คอยเติมน้ำให้ชุ่มเสมอภายใน 7 วัน ตรวจดูเมล็ด ถ้างอกมากกว่า 80 เมล็ด ใช้อัตราเมล็ดหว่านกล้าตามปกติ ถ้าน้อยกว่า 80 เมล็ด จะต้องเพิ่มเมล็ดที่จะหว่านกล้าให้มากขึ้น ถ้างอกน้อยกว่า 60 เมล็ด ให้เปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ใหม่

1.2.1.3 การเตรียมเมล็ดหว่านกล้าโดย

- กำหนดเวลาให้เมล็ดงอก และสามารถนำไปหว่านกล้าได้ เมื่อเตรียมแปลงกล้าเสร็จพอดี
- เอาเมล็ดที่เตรียมไว้ใส่กระสอบป่านหลวมๆ นำไปแช่น้ำ 1 คืน หุ้ม 1 – 2 คืนขณะหุ้มหมั่นรดน้ำและพลิกกระสอบเพื่อให้เมล็ดงอกสม่ำเสมอ

1.2.1.4 การหว่านกล้าโดย

- แบ่งแปลงกล้าเป็นแปลงย่อย กว้าง 1 – 1.5 เมตร ยาวไปตามทิศทางลม เพื่อป้องกันไม่ให้ต้นกล้าเป็นโรคได้ง่าย
- อัตราเมล็ดพันธุ์ที่ใช้ 5 – 10 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้เมล็ดพันธุ์ 100 กรัมต่อพื้นที่ 1 ตารางเมตร ถ้าปลูกข้าว 1 ไร่ ใช้พื้นที่ตกลกล้า 50 – 100 ตารางเมตร
- หว่านเมล็ดที่เพาะไว้ลงในแปลงกล้าให้สม่ำเสมอ ถ้าในท้องที่มีนกก มีหนูมาก หรืออยู่ในช่วงฝนตกให้ลูกเมล็ดข้าวจมลงในแปลงเสมอหน้าดิน จะช่วยลดความเสียหายจากสาเหตุดังกล่าว

1.2.1.5 การดูแลแปลงกล้าโดย

- หลังหว่านกล้าต้องรดน้ำแปลงกล้าเช้า-เย็น
- กล้าอายุ 5 – 6 วัน ให้ระบายน้ำเข้าแปลงกล้าและรักษาระดับน้ำให้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สม่ำเสมอ ถ้าดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ให้ใส่ปุ๋ยแอมโมฟอส (16 – 20 – 0) อัตรา 20 กรัมต่อตารางเมตร

1.2.1.6 การเตรียมแปลงปักดำโดย

- ไถตะตั้งแต่ฝนตกใหญ่ครั้งแรก

- ไถแปรก่อนปักดำ 5 – 6 วัน คราดปรับดินให้เรียบได้ระดับ และเก็บวัชพืชออกให้หมด ปรับแต่งคันนาอย่าให้น้ำรั่วได้ น้ำในแปลงปักดำ 5 – 10 ซม. นาดีนทรายจัดไม่ต้องคราดเพราะจะทำให้ดินแน่นปักดำไม่ได้

1.2.1.7 การปักดำโดย

- ใช้กล้าประมาณ 3 ต้นต่อกอ ปักดำให้เป็นแถวเป็นแนวในพื้นที่นาผืนใหญ่ อาจปักดำเป็นผืนกว้าง 4 – 5 เมตร เว้นช่องว่างระหว่างผืน 50 เซนติเมตร เพื่อสะดวกในการเข้าไปปฏิบัติงาน ในกรณีทีนาผืนเล็ก ควรปักดำเต็มแปลงก็ได้ โดยใช้ระยะปักดำระหว่างต้นและแถว 25x25 เซนติเมตร

1.2.2 วิธีการหว่านข้าวแห้ง

1.2.2.1 การเตรียมดินโดย

- ไถตะ หลังฝนตกใหญ่ครั้งแรก และรอให้วัชพืชงอกหรืออย่างน้อยก่อนหว่านข้าว 15–20 วัน

- หลังจากวัชพืชงอกแล้ว ไถแปรและคราด เพื่อย่อยให้ดินมีขนาดเล็กพอเหมาะและกำจัดวัชพืชที่งอกแล้วให้หมด

1.2.2.2 การเตรียมเมล็ดพันธุ์ เตรียมเมล็ดพันธุ์ให้เพียงพอ โดยปฏิบัติเช่นเดียวกับการทำนาดำ

1.2.2.3 การหว่าน หว่านเมล็ด 10 – 20 กิโลกรัมต่อไร่ให้กระจายสม่ำเสมอแล้วคราดกลบ

1.2.3 วิธีการปลูกข้าวไร่ หมายถึง การปลูกข้าวบนที่ดอนและไม่มีน้ำขังในพื้นที่ปลูก ชนิดของข้าวที่ปลูกก็เรียกว่า ข้าวไร่ พื้นที่ดอนส่วนมาก เช่น เิงภูเขามักจะไม่มีระดับ คือ สูง ๆ ต่ำ ๆ จึงไม่สามารถไถเตรียมดินและปรับระดับได้ง่าย ๆ เหมือนกับพื้นที่ราบ เพราะฉะนั้นชาวนามักจะปลูกแบบหยอด โดยขั้นแรกทำการตัดหญ้าและต้นไม้เล็กออก แล้วทำความสะอาดพื้นที่ที่จะปลูกแล้วใช้หลักไม้ปลายแหลมเจาะดินเป็นหลุมเล็ก ๆ ลึกประมาณ ๓ เซนติเมตร ปากหลุมมีขนาดกว้างประมาณ ๑ นิ้ว หลุมนี้มีระยะห่างกันประมาณ ๒๕ x ๒๕ เซนติเมตร ระหว่างแถวและระหว่างหลุม เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ผ่านการขออนุญาต ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภายในแถว ปกติจะต้องหยอดเมล็ดพันธุ์ทันทีหลังจากที่ได้เจาะหลุม โดยหยอด ๕-๘ เมล็ดต่อหลุม หลังจากหยอดเมล็ดพันธุ์ข้าวแล้วก็ใช้เท้ากลบดินปากหลุม เมื่อฝนตกลงมาหรือเมล็ดได้รับความชื้นจากดิน ก็จะมีงอกและเจริญเติบโตเป็นต้นข้าว เนื่องจากที่ดอนไม่มีน้ำขังและไม่มีสารชลประทาน การปลูกข้าวไร่จึงต้องใช้น้ำฝนเพียงอย่างเดียว พื้นดินที่ปลูกข้าวไร่จะแห้งและขาดน้ำทันทีเมื่อสิ้นฤดูฝน ดังนั้นการปลูกข้าวไร่จะต้องใช้พันธุ์ที่มีอายุเบา โดยปลูกในต้นฤดูฝน และเก็บเกี่ยวได้ในปลายฤดูฝน การปลูกข้าวไร่ ชาวนาจะต้องหมั่นกำจัดวัชพืช เพราะที่ดอนมักจะมีวัชพืชมากกว่าที่ลุ่ม เนื้อที่ที่ใช้ปลูกข้าวไร่ในประเทศไทยมีจำนวนน้อย และมีปลูกมากในภาคเหนือและภาคใต้ ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลางปลูกข้าวไร่น้อยมาก (ประพาส วีระแพทย์, 2521)

1.3 การดูแลรักษา ผู้ปลูกจะต้องหมั่นออกไปดูต้นข้าวที่ปลูกไว้เสมอ ๆ จะต้องมีการกำจัดวัชพืช ใส่ปุ๋ยและพ่นยาเคมีเพื่อป้องกันและกำจัดโรคแมลงศัตรูที่อาจเกิดระบาดขึ้นได้ จะต้องมีการใส่ปุ๋ย มีน้ำเพียงพอกับต้นข้าว (ประพาส วีระแพทย์, 2521)

1.3.1 กรมวิชาการเกษตร (2528) ได้ให้ข้อพิจารณาและข้อปฏิบัติต่าง ๆ ในการใส่ปุ๋ย การป้องกันกำจัดแมลง วัชพืชและการรักษาระดับน้ำในนาไว้ว่า ก่อนการใส่ปุ๋ยเคมีในนาข้าว เพื่อให้การใส่ปุ๋ยเคมีมีประสิทธิภาพสูงในการเพิ่มผลผลิตข้าว คือ ต้องรู้ลักษณะเนื้อดินของชาวนาเองว่าเป็นดินเหนียวหรือดินทราย น้ำในนาต้องมีเพียงพอ ต้องใส่ปุ๋ยให้ถูกต้องตรงกับระยะที่ข้าวต้องการปกติ

1.3.2 ให้ข้อปฏิบัติในเรื่องของการป้องกันกำจัดแมลงว่าเกษตรกรจะต้องหมั่นออกไปตรวจดูต้นข้าวเพื่อที่จะได้ทราบว่ามีโรคหรือแมลงศัตรูอะไรบ้างที่เข้ามาทำลายต้นข้าว แล้วทำการกำจัดตั้งแต่ต้นมือ เพราะถ้าโรคหรือแมลงนั้นได้ระบาดอย่างกว้างขวางแล้ว จะเป็นการยากที่จะกำจัดหรือกำจัดได้แต่ต้องลงทุนมาก นอกจากนี้การปลูกพันธุ์ต้านทานโดยไม่พ่นยาเสริมก็อาจทำให้เกิดโรคหรือแมลงชนิดใหม่เกิดขึ้นด้วย

1.3.3 ให้ข้อปฏิบัติในเรื่องของการกำจัดวัชพืชไว้ว่า วัชพืชในนามีหลายชนิด แต่ละชนิดต่างก็พยายามที่จะแย่งอาหารหรือปุ๋ยจากต้นข้าว เพราะฉะนั้นชาวนาจะต้องกำจัดวัชพืชให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การปราบวัชพืชทำได้โดยการใช้มือถอนหรือใช้ยาฆ่าวัชพืชก็ได้ ยาที่ใช้ก็มีทั้งในรูปแบบที่เป็นน้ำเหลวหรือเป็นเมล็ดหว่านลงไปนาได้โดยตรง

1.3.4 ให้ข้อปฏิบัติในเรื่องของการรักษาระดับน้ำในนา โดยกล่าวว่าน้ำในนาหลังจากปลูกข้าวแล้วควรจะต้องมีอยู่เสมอประมาณ 5 – 10 เซนติเมตร เพราะน้ำในระดับนี้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของต้นข้าว และเมื่อต้นข้าวได้ออกรวงแล้วประมาณ 2 อาทิตย์ จะต้องไขน้ำออก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากนาให้หมดเพื่อจะทำให้เมล็ดแก่พร้อมเก็บเกี่ยวได้ การขาดน้ำในระยะเจริญเติบโตของต้นข้าว นอกจากจะทำให้ต้นข้าวชะงักแล้ว ยังทำให้เกิดมีวัชพืชจำนวนมากด้วย

1.4 การเก็บเกี่ยว เมื่อถึงกำหนดเก็บเกี่ยวได้ต้องรีบทำการเก็บเกี่ยวทันที ถ้าปล่อยทิ้งไว้้นอก จากจะถูก นก หนูรบกวนแล้ว การร่วงหล่นของเมล็ดจากรวงจะเกิดการสูญเสียมากขึ้น โดยปกติ มักเก็บเกี่ยวหลังจากที่ข้าวออกดอกได้ 30 วัน ในสมัยก่อนชาวนาไทยนิยมเก็บเกี่ยวโดยใช้เคียว เป็นส่วนใหญ่ เพราะมีความสะดวกมากที่สุด แต่ในปัจจุบันได้มีการใช้เครื่องทุ่นแรงในการเก็บเกี่ยวมากขึ้น ซึ่งเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย อีกทั้งวิธีการก็ไม่ยุ่งยากเป็นการลดแรงงานในการเก็บเกี่ยวได้ค่อนข้างมาก (อรรถวุฒิ ทัศนสองชั้น, 2538)

1.5 ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าว ข้าวสามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้มากมาย หลายชนิด และการแปรรูปเป็นสินค้าสำเร็จรูปนั้น เพื่อลดการส่งออกในรูปวัตถุดิบ อันจะช่วยให้ ได้รับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูงขึ้น และช่วยลดปัญหาการตลาดให้น้อยลงด้วย นอกจากนี้ยังเป็นหนทางที่จะนำส่วนอื่น ๆ ของข้าวมาใช้ประโยชน์ในทางอุตสาหกรรมอีกด้วย ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าว เช่น การนำข้าวไปทำเป็นแป้ง สำหรับใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตเป็นอาหารชนิดอื่น ๆ ต่อไป อีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ฐานะหรือสภาพการส่งออกข้าวออกไปจำหน่ายต่างประเทศกระเตื้อง ดีขึ้นไม่น้อย นั่นก็คือ การทำข้าวให้เป็นอาหารสำเร็จรูป หรือสะดวกแก่การบริโภคมากขึ้น เช่น การนำมาทำเป็น rice flakes, popped หรือ puffed rice, ข้าวแห้ง (instant rice) ข้าว กระป๋อง (canned rice) ,fermented products, rice wafers รวมทั้งการบรรจุข้าวในหีบห่อ นอกจากการแปรรูปข้าวเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปหรือกึ่งสำเร็จรูปดังกล่าวแล้ว สิ่งที่ต้องให้ความสนใจอีกเรื่องหนึ่งก็คือ การนำข้าวมาทำเป็นข้าวหนึ่งเพื่อส่งออกไปยังตลาดบางแห่ง เช่น ประเทศใน ตะวันออกกลาง ซึ่งข้าวหนึ่งนี้ทนต่อมอดและแมลงกินข้าวตลอดจนเห็ดราได้ดี (ธเนศ กอง ประเสริฐ, 2526)

2. การตลาดข้าว

2.1 วิธีจำหน่ายข้าว ในด้านของการจำหน่ายข้าวในไทยนั้น ส่วนใหญ่เกษตรกรจะจำหน่าย ข้าวในรูปของเมล็ด (ข้าวเปลือก) เพราะเป็นวิธีที่ง่ายที่สุด หรืออาจมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อก็ได้ แล้วพ่อค้าคนกลางก็นำไปสีเป็นข้าวสาร (พิทักษ์สิทธิ์ ฉายะภุติ, 2527)

2.2 ราคาและต้นทุนการผลิตข้าว ราคาข้าวขึ้นอยู่กับความชื้นของข้าว นั้น ๆ เช่น ถ้าข้าวมีความชื้นสูงกว่ามาตรฐานข้าวก็จะมีราคาต่ำ แต่ถ้าข้าวมีความชื้นไม่มากข้าวก็จะได้ราคาดี ส่วน ต้นทุนการผลิตข้าวไร่ ของข้าวนาปีสูงจะสูงกว่านาปี แต่ถ้าพิจารณาต้นทุนต่อหน่วยหรือต้นทุน ต่อเกวียน จะพบว่าต้นทุนต่อเกวียนของการเพาะปลูกข้าวนาปีสูงจะต่ำกว่านาปี ทั้งนี้เพราะการ

ปลูกข้าวนาปรังจะต้องใช้ปุ๋ยและข้าวพันธุ์ดีมากกว่าการเพาะปลูกข้าวนาปี จึงทำให้ต้นทุนต่อไร่สูงกว่าข้าวนาปีมาก แต่ผลผลิตข้าวนาปรังจะมากกว่าข้าวนาปี ดังนั้นทำให้ต้นทุนต่อเกวียนของข้าวนาปรังต่ำกว่าข้าวนาปี (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2528)

ส่วนภาวะราคาข้าวในปี 2545 ยังคงปรับตัวสูงขึ้นต่อเนื่อง เนื่องจากผู้ส่งออกส่วนใหญ่ยังคงมีความต้องการข้าวเพื่อส่งมอบให้กับคู่ค้าต่างประเทศ ส่งผลให้ระดับราคาข้าวขาวภายในประเทศปรับตัวสูงขึ้น โดยความเคลื่อนไหวของราคาข้าวปี 2545 ข้าวขาว 100% ชั้น 2 (ข้าวใหม่) เฉลี่ยกระสอบละ 833 บาท ราคาข้าวหอมมะลิ 100% ชั้น 2 (ข้าวใหม่) เฉลี่ยกระสอบละ 1,105 บาท ข้าวเหนียว กข.6 เฉลี่ยกระสอบละ 1,090 บาท ส่วนข้าวหนึ่ง 100 % เฉลี่ยกระสอบละ 771 บาท และสินค้าข้าวเปลือก เป็นช่วงฤดูการเก็บเกี่ยวข้าวนาปรัง ผลผลิตออกสู่ตลาด ในปริมาณมาก แต่จากผลการดำเนินโครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปรังของทางรัฐบาลที่มีเกษตรกรนำมาจำนำมากขึ้น ทำให้ราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้อยู่ในระดับสูง โดยราคาข้าวเปลือกเจ้านาปรังความชื้น 15% เดือนพฤษภาคม 2545 ตลาดก้านทอง เฉลี่ยตันละ 4,845 บาท ตลาดกลางพิษณุโลก เฉลี่ยตันละ 4,610 บาท (สำนักรักษาเสถียรภาพราคาสินค้าเกษตร, 2545)

3. ปัญหาและข้อจำกัดในการผลิตและการตลาดข้าว

การผลิตข้าวมีแนวโน้มมากกว่าความต้องการของโลก ทั้งนี้เนื่องจากผลของการควบคุมจำนวนประชากรในประเทศต่าง ๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา นอกจากนี้เทคโนโลยีในการผลิตข้าวมีความก้าวหน้ามากขึ้นทำให้ประเทศผู้ซื้อข้าวสามารถผลิตข้าวใช้ในประเทศได้มากขึ้น ปริมาณการนำเข้าจึงลดลง ข้าวเป็นสินค้าเกษตรที่มีเป้าหมายเพื่อการส่งออก ดังนั้น ราคาข้าวจะถูกกำหนดจากปริมาณความต้องการและปริมาณข้าวในตลาดโลก ถ้าปริมาณข้าวมีมากกว่าความต้องการ ราคาข้าวในตลาดโลกจะลดลง และราคาข้าวในประเทศไทยก็จะลดลงด้วย ต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรไทย ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะการปลูกข้าวนาปี ข้อมูลการผลิตในช่วงปี 2538 - 2543 ข้าวนาปีมีต้นทุนการผลิตต่อตันเฉลี่ย 4,160 บาท ในปี 2538/39 และเพิ่มขึ้นประมาณ 4,800 บาท ในปี 2542/43 ในขณะที่ข้าวนาปรังมีต้นทุนการผลิตต่อตันเฉลี่ย 2,700 บาท ในปี 2538/39 และเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 3,200 บาท ในปี 2541/42 ถึงแม้ราคาข้าวนาปีที่เกษตรกรได้รับจะสูงกว่าข้าวนาปรัง แต่ผลตอบแทนสุทธิต่อตัน ก็ยังน้อยกว่าข้าวนาปรังโดยเฉลี่ยประมาณ 1 เท่าตัว โดยในปี 2541/42 ข้าวนาปีมีผลตอบแทนสุทธิต่อตัน 914 บาทและข้าวนาปรัง มีผลตอบแทนสุทธิต่อตัน 1,825 บาท ทั้งนี้เนื่องจากผลผลิตต่อไร่ของข้าวนาปีอยู่ในระดับต่ำ และการเพิ่มผลผลิตทำได้ยากเนื่องจากข้อจำกัดของพื้นที่การปลูก ซึ่งไม่สามารถควบคุมน้ำได้ รวมทั้งสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม

(กรมส่งเสริมการเกษตร, 2543)

3.1 ด้านการผลิตและการแปรรูป

- ภาวะภัยธรรมชาติ ทั้งน้ำท่วม ฝนแล้ง ทำให้ผลผลิตเสียหาย
- ปัญหาพื้นฐานในการทำนามีความไม่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่การทำนาและการทำนาอาศัยน้ำฝนอย่างเดียว เนื่องจากระบบชลประทานที่มีอยู่ไม่เพียงพอ และการจัดสรรน้ำยังไม่มีประสิทธิภาพที่สมบูรณ์

- การใช้เทคโนโลยีในการผลิตถึงเก็บเกี่ยว ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ
- เกษตรดีที่เหมาะสม (Good Agriculture Practice : GAP) ยังไม่มีรายละเอียดที่จะใช้แนะนำเฉพาะพื้นที่ หรือเฉพาะพันธุ์(สำนักวิจัยและพัฒนาการพืชไร่น้ำจืด กรมส่งเสริมการเกษตร, 2545)

- การประชาสัมพันธ์และการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่เกษตรกรมีค่อนข้างน้อย
- พันธุ์ข้าวที่แนะนำให้เกษตรกรปลูก ยังไม่สามารถครอบคลุมพื้นที่การปลูกได้อย่างเหมาะสม

- ปัญหาประสิทธิภาพการผลิตต่ำ เกษตรกรขาดแคลนเงินในการลงทุนในการผลิตและต้นทุนการผลิตสูง เช่น น้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้กับเครื่องจักรกลเกษตรมีราคาแพง

- ปัจจัยการผลิตไม่เพียงพอและราคาแพง เช่น ปัญหาทางด้านปุ๋ยมีราคาแพงและขาดคุณภาพ มีสิ่งเจือปนมากและปุ๋ยที่รัฐบาลให้ความช่วยเหลือก็มาช้ากว่ากำหนดไม่ทันฤดูกาลผลิต เกษตรกรต้องไปซื้อปุ๋ยราคาแพงมาจากตลาด รัฐไม่มีการวางแผนล่วงหน้าในการจัดหาปุ๋ยมาช่วยเหลือเกษตรกร

- ปัญหาจากการขาดสินค้าอัตราดอกเบี้ยต่ำที่จะนำมาเป็นปัจจัยทางการผลิต
- ปัญหาเกี่ยวกับโรคและแมลงศัตรูพืชที่เกิดขึ้นทุกปี ซึ่งไม่สามารถป้องกันได้ เกษตรกรต้องลงทุนซื้อวัสดุเคมีปีละเป็นจำนวนมากเพื่อใช้ปราบศัตรูพืช (สำรวจ ไม้สวัสดิ์, 2535)

- การวิจัยและพัฒนาการแปรรูปข้าว เป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ยังไม่พัฒนามากนักการพัฒนาการแปรรูปส่วนใหญ่เป็นการแปรรูปแบบง่าย ๆ มีมูลค่าเพิ่มน้อยและยังไม่สามารถนำไปสู่การเป็นผู้นำในการแปรรูปสู่อุตสาหกรรมส่งออก

3.2 ด้านการตลาด

- เกิดขึ้นจากเกษตรกรจำหน่ายข้าวได้ในราคาต่ำ ขาดเงินทุนหมุนเวียน ขาดสถานที่เก็บรักษา เพราะเกษตรกรไม่มีถังฉางสำหรับเก็บข้าวเปลือกไว้ในราคาที่เป็นของตนเอง ดังนั้นในช่วงฤดูที่มีปริมาณข้าวออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมาก เมื่อเกษตรกรขายข้าวออกสู่ตลาด จึงทำให้ถูกพ่อค้าคนกลางหรือพ่อค้าโรงสีกดราคา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ระบบตลาดยังไม่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ การต่อรองราคาและการรวมกลุ่มของเกษตรกร ซึ่งทั้ง 2 อย่างนี้มีความสัมพันธ์กันถ้ามีการรวมกลุ่มเกษตรกรเกิดขึ้นก็จะทำให้เกิดอำนาจในการต่อรองราคาของผลผลิตที่ผลิตได้ ประสบความสำเร็จได้มากขึ้น

- การดำเนินการมาตรการข้าวนาปีล่าช้า

- ตลาดกลางและสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านตลาดสำหรับสถาบันเกษตรกรไม่เพียงพอ เช่นเครื่องอบลดความชื้น และลานตาก

- การคมนาคมไม่ค่อยสะดวก มีขั้นตอนการขนส่งมากก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายแก่เกษตรกร (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2528)

- การค้าข้าวภายใต้องค์การค้าโลก (WTO) ถูกกีดกันมากขึ้น โดยอ้างถึงการรักษาสภาพแวดล้อม สุขอนามัย และความปลอดภัย (ณรงค์ มีนะนันท์, 2535)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิระยศ แข็งขัน และอนันต์ พลธานี (2539) ทำการศึกษาพบว่า การขาดน้ำจะมีผลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตข้าวมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความยาวนานของการขาดน้ำ และระยะเวลาการเจริญเติบโตของข้าวที่ได้รับผลกระทบ กล่าวโดยทั่ว ๆ ไปการขาดน้ำในระยะออกดอกจะมีผลต่อการให้ผลผลิตมากที่สุด

ทวี คุปต์กาญจนากุล (2541) ทำการศึกษาพบว่า การที่จะทำให้ข้าวมีราคา และมีผลผลิตเป็นที่น่าพอใจเราควรตระหนักถึง การเพิ่มการสังเคราะห์แสงและลดการหายใจ เพิ่มมวลชีวภาพและดัชนีการเก็บเกี่ยว เพิ่มแหล่งสร้างและแหล่งสะสมอาหารสังเคราะห์ เพิ่มองค์ประกอบของผลผลิตซึ่งทำได้โดยการจัดการในด้านต่าง ๆ ที่เป็นเทคโนโลยีประกอบ เช่น การเตรียมดิน วิธีการปลูก ระยะปลูก อัตราเมล็ดพันธุ์ การใส่ปุ๋ย การจัดการน้ำ การอารักขาพืช ฯลฯ ให้เหมาะสมเพื่อให้ต้นข้าวเจริญเติบโตได้อย่างเหมาะสมและให้ผลผลิตสูง

งามชื่น คงเสรี และคณะ (2521) สรุปผลการทดลองเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของความงอก คุณภาพการสีและคุณสมบัติของแฉงของข้าวในระหว่างการเก็บรักษาพบว่าคุณภาพการสีเปอร์เซ็นต์แกลบของข้าวส่วนใหญ่มีเปอร์เซ็นต์แกลบต่ำในระยะ 2 - 4 เดือนแรก ต่อจากนั้นจะเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับค่อนข้างคงที่จนถึงเดือนที่ 12 ทั้งนี้อาจมาจากการทำลายของแมลงระหว่างเก็บรักษา

เครือวัลย์ อัดตะวิริยะสุข และคณะ (2522) ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของความชื้น ขณะเก็บเกี่ยวพบว่า การเก็บเกี่ยวข้าวขณะที่เมล็ดมีความชื้นระหว่าง 12 - 27 เปอร์เซ็นต์ หรือเก็บ

เกี่ยวหลังออกดอก 26 – 36 วัน ซึ่งระยะดังกล่าวจะได้เปอร์เซ็นต์เปลือกข้าวต่ำ เปอร์เซ็นต์ข้าวสารสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้เปอร์เซ็นต์ข้าวเต็มเมล็ด

สุชาติ ณ ลำพูน (2525) ศึกษาเรื่องเทคโนโลยีการทำนาในฤดูนาปีของเกษตรกร ตำบลชีเหล็ก ตำบลบ้านเป้า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าโดยทั่วไปแล้วเกษตรกรในเขตชลประทานมีความรู้เรื่องเทคโนโลยีมากกว่าเกษตรกรในเขตเกษตรน้ำฝน แหล่งความรู้ของเกษตรกรในเขตชลประทานส่วนใหญ่ได้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม เพื่อนบ้าน วิทยุ และพ่อค้า ตามลำดับ สำหรับในเขตเกษตรน้ำฝน ได้จากญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่ส่งเสริม และวิทยุ

กัลยา เทียมกาญจนา (2543) สรุปผลการทดลองเกี่ยวกับสภาพการผลิตและการตลาดข้าวนาปรังปี 2541/2542 ของเกษตรกรกรุงเทพมหานครพบว่า เกษตรกรทำนาแบบหว่านน้ำตมทั้งหมดและผลผลิตข้าวจะขายให้กับพ่อค้า โรงสีเป็นส่วนใหญ่ และจะมารับซื้อถึงแปลงนา ผลผลิตข้าวที่จำหน่าย พบว่า ไม่มีการลดความชื้นก่อนการจำหน่าย ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย 4,402.20 บาท / ตัน เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่พอใจกับราคาที่ได้

เครือวัลย์ อัดตะวีริยะสุข และคณะ (2526) ศึกษาเกี่ยวกับการนวดและการตากข้าววิธีต่าง ๆ ต่อคุณภาพการสี พบว่า การนวดข้าวโดยใช้คนนวด ใช้ควายย่ำ และใช้เครื่องนวดข้าวเปลือกไม่ทำให้เปอร์เซ็นต์ข้าวเต็มเมล็ดและต้นข้าวแตกต่างกัน และการตากข้าวโดยวิธีแขวนราวเป็นวิธีที่ทำให้เปอร์เซ็นต์ข้าวเต็มเมล็ดและต้นข้าวสูง (50.8%) สูงกว่าการตากวิธีอื่น ๆ วิธีที่ทำให้ข้าวเต็มเมล็ด ต้นข้าว รongลงมาคือ การตากข้าวเปลือกโดยการสูบลม (เกี่ยวข้าวแล้ววางตากไว้บนตอซัง) ซึ่งให้เปอร์เซ็นต์ข้าวเต็มเมล็ด ต้นข้าว (48.3%) สูงกว่าการตากวางราย (เกี่ยวข้าวแล้ววางตากไปกับพื้นที่นา) แต่ไม่แตกต่างจากกองลมให้เปอร์เซ็นต์ข้าวเต็มเมล็ด ต้นข้าว (47.6%) สูงกว่าการตากแบบวางราย (46.2%) เล็กน้อยซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 3 วิธีการวิจัย (Research Methodologies)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sample)

ประชากร (Population)

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่ประกอบอาชีพการทำนาในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,045 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 104 ครัวเรือน ได้จากการสุ่มตัวอย่างประชากรในท้องที่เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

วิธีการสุ่มตัวอย่าง (Sampling Method)

วิธีการสุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 10 เปอร์เซ็นต์ จากจำนวนประชากรทั้งหมด 1,045 ครัวเรือน ได้กลุ่มตัวอย่าง 104 ครัวเรือน จาก 6 แขวงในเขตลาดกระบังคือ

- แขวงลาดกระบัง จำนวนประชากร 40 ครัวเรือน จำนวนตัวอย่าง 4 ครัวเรือน
- คลองสองต้นนุ่น จำนวนประชากร 163 ครัวเรือน จำนวนตัวอย่าง 16 ครัวเรือน
- คลองทับยาว จำนวนประชากร 194 ครัวเรือน จำนวนตัวอย่าง 19 ครัวเรือน
- แขวงลำปลาทิว จำนวนประชากร 249 ครัวเรือน จำนวนตัวอย่าง 25 ครัวเรือน
- แขวงชุมทอง จำนวนประชากร 227 ครัวเรือน จำนวนตัวอย่าง 23 ครัวเรือน
- คลองสามประเวศ จำนวนประชากร 172 ครัวเรือน จำนวนตัวอย่าง 17 ครัวเรือน

ซึ่งใช้แนวทางการคำนวณเปอร์เซ็นต์ของขนาดตัวอย่าง เสนอโดยฉัตร ชำของ ดังนี้

จำนวนประชากร	เปอร์เซ็นต์ของขนาดตัวอย่าง
< 50	80 %
50-99	>50 %แต่ <80 %
100-999	25 %
1,000-9,999	10 %
>10,000	1 %

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร, 2528

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

(Data Gathering and Research Instrument)

ในการวิจัยครั้งนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างโดยตรง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ซึ่งมีคำถามปลายปิด (Close - ended Question) และมีคำถามปลายเปิด (Open - ended Question) โดยการแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตและการตลาดข้าว

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและการตลาดข้าว

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)

นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้สถิติดังนี้

1. ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อคำนวณหาร้อยละของข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม และปัญหาในการทำนาข้าว โดยเฉพาะปัญหาด้านการผลิตข้าวซึ่งมีสูตรดังนี้

$$\text{ร้อยละ} = \frac{X}{N} \times 100$$

$$\text{กำหนดให้ } X = \text{จำนวนตัวอย่างที่ต้องการศึกษา}$$

$$N = \text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด}$$

2. ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้คำนวณค่าเฉลี่ยของข้อมูลต่าง ๆ ที่ต้องการ มีสูตรดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^n X_i}{N}$$

$$\text{กำหนดให้ } \bar{X} = \text{ค่าเฉลี่ย}$$

$$\sum x_i = \text{ผลรวมทั้งหมดของข้อมูลที่ต้องการศึกษา}$$

$$N = \text{จำนวนทั้งหมดของข้อมูล}$$

$$i = \text{จำนวนชุดที่ 1 ถึง } n$$

3. ค่าพิสัย (Range) ใช้คำนวณหาช่วงของอันตรภาคชั้น มีสูตรดังนี้

$$\text{ค่าพิสัย} = \text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}$$

ระยะเวลาและสถานที่ของการศึกษา (Duration and Location of the Study)

การวิจัยและการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้เวลาทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลระยะเวลา 6 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2546 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2547 โดยทำการรวบรวมข้อมูลในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยมีรายละเอียดกิจกรรมที่ได้ดำเนินการ ดังตารางต่อไป (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงระยะเวลาการดำเนินงานตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2546 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2547

ลำดับที่	การดำเนินงาน	พ.ย	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ	มี.ค	เม.ย
1	ศึกษาเขียนโครงร่าง	←→					
2	เสนอโครงร่าง	←→					
3	เก็บรวบรวมข้อมูล			←→			
4	วิเคราะห์ข้อมูล			←→			
5	ตรวจสอบ, ปรับปรุง				←→		
6	สอบปัญหาพิเศษ						←→

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4
ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล
(Findings and Results)

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ในเขตลาดกระบัง ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพทางสมรส การเป็นสมาชิกของสถาบันเกษตรกร พื้นที่ในการทำนาทั้งหมด ลักษณะการถือครองที่ดินในการทำนา อาชีพอื่นนอกจากการทำนา รายได้จากการทำนาต่อปี 2545 / 2546 รายจ่ายจากการทำนาต่อปี 2545 / 2546 และภาวะหนี้สินต่อปี 2545 / 2546 ผลการวิจัย (ตารางที่ 2) มีดังนี้

เพศ

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 69.23 และเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 30.77

อายุ

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรมากที่สุดคือร้อยละ 41.35 อยู่ในช่วงอายุ 46 - 55 ปี รองลงมาร้อยละ 32.69 อยู่ในช่วงอายุ 36 - 45 ปี ร้อยละ 24.04 อยู่ในช่วงอายุ 56 - 65 ปี และร้อยละ 1.92 อยู่ในช่วงอายุ 66 - 75 ปีตามลำดับ อายุสูงสุดของเกษตรกรคือ 68 ปี อายุต่ำสุดของเกษตรกรคือ 36 ปี โดยมีอายุเฉลี่ยคือ 49.69 ปี

การศึกษา

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 82.69 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้น รองลงมาร้อยละ 7.69 ศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 2.89 ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งเท่ากับผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 1.92 ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และร้อยละ 0.96 ศึกษาในระดับอุดมศึกษาซึ่งเท่ากับการศึกษาแบบอื่น ๆ เช่น การศึกษานอกโรงเรียน

สถานภาพทางสมรส

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 72.11 สมรสแล้ว รองลงมาร้อยละ 10.58 เป็นโสด ร้อยละ 7.69 สามี-ภรรยาเสียชีวิต ร้อยละ 5.77 แยกกันอยู่ และร้อยละ 3.85 หย่าร้างตามลำดับ

สมาชิกสถาบันการเกษตร

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 70.19 เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร รองลงมาร้อยละ 19.23 เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 6.73 ไม่ได้เป็นสมาชิกสถาบันใด และร้อยละ 3.85 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรตามลำดับ

พื้นที่ในการทำนา

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 62.50 มีพื้นที่ในการทำนาอยู่ระหว่าง 10-35 ไร่ รองลงมาร้อยละ 30.77 มีพื้นที่ในการทำนาอยู่ระหว่าง 36-55 ไร่ ร้อยละ 4.81 มีพื้นที่ในการทำนาอยู่ระหว่าง 56-75 ไร่ และร้อยละ 1.92 มีพื้นที่ในการทำนาอยู่ระหว่าง 76-95 ไร่ตามลำดับ พื้นที่ในการทำนาสูงสุด 80 ไร่ ต่ำสุด 10 ไร่ โดยมีพื้นที่ในการทำนาเฉลี่ย 32.08 ไร่

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรครึ่งหนึ่งร้อยละ 50.00 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ระหว่าง 4-6 คน รองลงมาร้อยละ 44.23 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ระหว่าง 1-3 คน และร้อยละ 5.77 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ระหว่าง 7-9 คนตามลำดับ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนสูงสุด 7 คน ต่ำสุด 1 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน

จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 95.19 มีแรงงานในการทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 1-3 คน และร้อยละ 4.81 มีแรงงานในการทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 4-6 คน แรงงานในการทำการเกษตรสูงสุด 5 คน ต่ำสุด 1 คน โดยมีจำนวนแรงงานในการทำการเกษตรเฉลี่ย 2 คน

ลักษณะการถือครองที่ดิน

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 88.46 คือผู้ที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองเลย ต้องเช่าผู้อื่นทั้งหมด เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินคือเป็นของตนเองทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 7.69 และร้อยละ 3.85 เกษตรกรต้องเช่าที่ดินจากผู้อื่นเป็นบางส่วน

การทำกรเกษตรอื่น ๆ นอกจากทำนา

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 79.81 ไม่มีการทำกรเกษตรอื่น ๆ นอกจากทำนา และร้อยละ 20.19 มีการทำกรเกษตรอื่น ๆ นอกจากทำนา เช่น ปลูกผัก เลี้ยงปลา

รายได้ (ครอบครัว / ปี)

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 78.84 มีรายได้อยู่ในช่วง 60,000 – 395,000 บาท / ปี รองลงมาร้อยละ 11.54 มีรายได้ในช่วง 395,001 – 730,000 บาท / ปี ร้อยละ 5.77 มีรายได้ในช่วง 730,001 – 1,065,000 บาท / ปี และร้อยละ 3.85 มีรายได้ในช่วง 1,065,001 – 1,400,00 บาท / ปีตามลำดับ เกษตรกรมีรายได้สูงสุด 1,395,000 บาท / ปี ต่ำสุด 60,000 บาท / ปี โดยมีรายได้เฉลี่ย 303,420.19 บาท / ปี

รายจ่าย (ครอบครัว / ปี)

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 65.38 มีรายจ่ายอยู่ในช่วง 10,000 – 80,000 บาท / ปี รองลงมาร้อยละ 19.23 มีรายจ่ายอยู่ในช่วง 80,001 – 150,000 บาท / ปี ร้อยละ 11.54 มีรายจ่ายอยู่ในช่วง 150,001 – 220,000 บาท / ปี และร้อยละ 3.85 มีรายจ่ายอยู่ในช่วง 220,001 – 290,000 บาท / ปีตามลำดับ เกษตรกรมีรายจ่ายสูงสุด 280,000 บาท / ปี ต่ำสุด 10,000 บาท / ปี โดยมีรายจ่ายเฉลี่ย 81,971.15 บาท / ปี

ภาวะหนี้สิน (ครอบครัว / ปี)

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 62.50 มีหนี้สินอยู่ในช่วง 20,000 – 52,500 บาท / ปี รองลงมาร้อยละ 16.35 มีหนี้สินอยู่ในช่วง 85,001 – 117,500 บาท / ปี ร้อยละ 15.38 มีหนี้สินอยู่ในช่วง 52,501 – 85,000 บาท / ปี และร้อยละ 5.77 มีหนี้สินอยู่ในช่วง 117,501 – 150,000 บาท / ปีตามลำดับ เกษตรกรมีหนี้สินสูงสุด 150,000 บาท / ปี ต่ำสุด 20,000 บาท / ปี โดยมีหนี้สินเฉลี่ย 70,635.30 บาท / ปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

ข้อมูล	จำนวนตัวอย่าง (N = 104)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	72	69.23
หญิง	32	30.77
อายุ (ปี)		
36 – 45	34	32.69
46 – 55	43	41.35
56 – 65	25	24.04
66 – 75	2	1.92
อายุสูงสุด = 68 ปี		
อายุต่ำสุด = 36 ปี		
อายุเฉลี่ย = 49.69 ปี		
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	3	2.89
ประถมศึกษาตอนต้น	86	82.69
ประถมศึกษาตอนปลาย	8	7.69
มัธยมศึกษาตอนต้น	2	1.92
มัธยมศึกษาตอนปลาย	3	2.89
อุดมศึกษา	1	0.96
การศึกษานอกโรงเรียน	1	0.96

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวนตัวอย่าง (N = 104)	ร้อยละ
สถานภาพทางสมรส		
โสด	11	10.58
สมรส	75	72.11
หย่าร้าง	4	3.85
แยกกันอยู่	6	5.77
สามี-ภรรยาเสียชีวิต	8	7.69
สมาชิกสถาบันการเกษตร		
ไม่ได้เป็นสมาชิก	7	6.73
เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร	4	3.85
เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร	20	19.23
เป็นสมาชิก ธ.ก.ส	73	70.19
พื้นที่ในการทำงาน (ไร่)		
10 – 35	65	62.50
36 – 55	32	30.77
55 – 75	5	4.81
76 – 95	2	1.92
พื้นที่ในการทำงานสูงสุด 80 ไร่		
พื้นที่ในการทำงานต่ำสุด 10 ไร่		
พื้นที่ในการทำงานเฉลี่ย 32.08 ไร่		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวนตัวอย่าง (N = 104)	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
1 – 3	46	44.23
4 – 6	52	50.00
7 – 9	6	5.77
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนสูงสุด 7 คน		
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 1 คน		
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน		
จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร (คน)		
1 – 3	99	95.19
4 – 6	5	4.81
จำนวนแรงงานในการทำการเกษตรสูงสุด 5 คน		
จำนวนแรงงานในการทำการเกษตรต่ำสุด 1 คน		
จำนวนแรงงานในการทำการเกษตรเฉลี่ย 2 คน		
ลักษณะการถือครองที่ดิน		
เช่าผู้อื่นทั้งหมด	92	88.46
เป็นของตนเองทั้งหมด	8	7.69
เป็นของตนเองและเช่า	4	3.85
อาชีพอื่นนอกจากการทำนา		
ไม่มี	83	79.81
มี	21	20.19

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวนตัวอย่าง (N = 104)	ร้อยละ
รายได้ (ครอบครัว / ปี)		
60,000 – 395,000	82	78.84
395,001 – 730,000	12	11.54
730,001 – 1,065,000	6	5.77
1,065,001 – 1,400,000	4	3.85
รายได้ (ครอบครัว / ปี) สูงสุด 1,395,000 บาท		
รายได้ (ครอบครัว / ปี) ต่ำสุด 60,000 บาท		
รายได้ (ครอบครัว / ปี) เฉลี่ย 303,420.19 บาท		
รายจ่าย (ครอบครัว / ปี)		
10,000 – 80,000	68	65.38
80,001 – 150,000	20	19.23
150,001 – 220,000	12	11.54
220,001 – 290,000	4	3.85
รายจ่าย (ครอบครัว / ปี) สูงสุด 280,000 บาท		
รายจ่าย (ครอบครัว / ปี) ต่ำสุด 10,000 บาท		
รายจ่าย (ครอบครัว / ปี) เฉลี่ย 81,971.15 บาท		
ภาวะหนี้สิน * (ครอบครัว / ปี)		
20,000 – 52,500	65	62.50
52,501 – 85,000	16	15.38
85,001 – 117,500	17	16.35
117,501 – 150,000	6	5.77
ภาวะหนี้สิน (ครอบครัว / ปี) สูงสุด 150,000 บาท		
ภาวะหนี้สิน (ครอบครัว / ปี) ต่ำสุด 20,000 บาท		
ภาวะหนี้สิน (ครอบครัว / ปี) เฉลี่ย 70,635.30 บาท		

* เกษตรกรผู้ให้ข้อมูล (n = 82)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตและการตลาดข้าวของเกษตรกร (ตารางที่ 3)

ระบบการปลูกข้าว

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 73.08 ทำนาปรัง รองลงมาร้อยละ 17.31 ทำนาปี และร้อยละ 9.61 ทำนาปีและนาปรังตามลำดับ

วิธีการปลูกข้าว

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 72.12 ใช้วิธีการทำนาหว่านน้ำตาม ทั้งนี้ เนื่องจากมีความสะดวก ไม่ยุ่งยากและได้ผลผลิตค่อนข้างดี เสียหายน้อย ซึ่งดีกว่าการหว่านชนิดอื่น และร้อยละ 27.88 ใช้วิธีการหว่านข้าวแห้ง

พันธุ์ข้าวที่ใช้

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 56.73 ใช้ข้าวพันธุ์สุพรรณ 1 รองลงมา ร้อยละ 25.96 ใช้ข้าวเหลือง และร้อยละ 17.31 ใช้ข้าวพันธุ์หอมปทุมตามลำดับ

แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 52.88 ได้มาจากหน่วยงานเอกชน รองลงมาคือร้อยละ 23.08 ได้มาจากทางราชการ ร้อยละ 18.27 ซื้อจากเพื่อนบ้านและร้อยละ 5.77 เกษตรกรเก็บไว้เอง

การคลุกสารเคมี

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 98.08 เกษตรกรไม่ได้คลุกสารเคมีป้องกันโรคก่อนปลูก และที่เหลือร้อยละ 1.92 คลุกสารเคมีป้องกันโรคก่อนปลูก

การทดสอบการงอกของเมล็ดพันธุ์

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 99.04 เกษตรกรมีการทดสอบการงอกของเมล็ดพันธุ์ก่อนทำการปลูก และร้อยละ 0.96 ไม่ได้มีการทดสอบเมล็ดพันธุ์ก่อนทำการปลูก

การใส่ปุ๋ย

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 92.31 ใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ รองลงมาคือ ร้อยละ 7.69 ใช้ปุ๋ยชีวภาพ อัตราปุ๋ยวิทยาศาสตร์ที่ใช้เฉลี่ย 29.24 กก./ไร่

วิธีการใส่ปุ๋ย

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 74.04 ใส่ปุ๋ย 2 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 20.19 ใส่มากกว่า 2 ครั้งและร้อยละ 5.77 มีการใส่ปุ๋ยครั้งเดียว

แหล่งน้ำที่ใช้ในการทำงาน

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 75.00 ใช้น้ำจากชลประทาน ร้อยละ 17.31 ใช้น้ำฝน และร้อยละ 7.69 ใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ

การกำจัดวัชพืช

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรทั้งหมดใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืช เนื่องจากสามารถใช้ได้ผลดีและไม่ยุ่งยาก สะดวก รวดเร็วและเสียค่าใช้จ่ายน้อย

การกำจัดศัตรูพืช

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรทั้งหมดใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช เนื่องจากมีความสะดวก รวดเร็ว ไม่ยุ่งยาก

วิธีการเก็บเกี่ยว

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 89.42 มีการใช้เครื่องจักรกลมาช่วยในการเก็บเกี่ยวเพราะสะดวก ไม่ยุ่งยาก และรวดเร็ว และร้อยละ 10.58 มีการใช้ทั้งแรงงานคนและเครื่องจักรกลร่วมกัน

การจ้างแรงงาน

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 75.00 ไม่มีการจ้างแรงงานเข้ามาช่วย และร้อยละ 25.00 มีการจ้างแรงงานเข้ามาช่วยในระยะเก็บเกี่ยว

การนวดข้าว

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรทั้งหมดใช้เครื่องเกี่ยว – นวดแทนการนวดแบบสมัยก่อนซึ่งใช้แรงงานคน เพราะได้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้กันมากขึ้น อีกทั้งยังมีความสะดวกและรวดเร็ว

การจัดการผลผลิตหลังเก็บเกี่ยว

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 88.46 จำหน่ายผลผลิตทั้งหมดทันที ร้อยละ 11.54 เก็บไว้ทำพันธุ์

การลดความชื้นเมล็ดข้าว

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรทั้งหมดไม่ได้มีการลดความชื้น คือ เมื่อเก็บเกี่ยวข้าวแล้วก็ขายผลผลิตทันที

วิธีการจำหน่ายข้าว

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 74.04 นำไปจำหน่ายเอง รองลงมาคือร้อยละ 14.42 มีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อ และร้อยละ 11.54 เก็บไว้ทำพันธุ์เพื่อจำหน่าย

การขายผลผลิต

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรทั้งหมดนำผลผลิตไปขายที่โรงสี เนื่องจากว่าโรงสีมีการรับซื้อผลผลิตของเกษตรกรทั้งหมดและเจ้าของโรงสีบางแห่งก็มีการนำธมารับผลผลิตถึงแปลง

การเข้าโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของ ธ.ก.ส

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 70.19 เข้าโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของ ธ.ก.ส และร้อยละ 29.81 ไม่ได้เข้าโครงการเนื่องจากว่าเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น เช่น สหกรณ์การเกษตร

สถานที่การซื้อขาย

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 82.69 มีการซื้อขายกันที่โรงสี และร้อยละ 17.31 มีการซื้อขายกันที่แปลงเกษตรกร

ลักษณะการขาย

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรทั้งหมดขายผลผลิตเป็นเกวียน เพราะง่ายต่อการขายผลผลิตที่ละมาก ๆ และง่ายต่อการคิดเป็นจำนวนเงิน

ราคาที่ได้รับ

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จะขายผลผลิตได้ในราคา 4,600 บาท / เกวียน และราคาต่ำสุดคือ 3,800 บาท / เกวียน และราคาที่ได้รับเฉลี่ย 4,380.76 บาท / เกวียน

การกำหนดราคา

จากการวิจัยพบว่า การกำหนดราคาทั้งหมดจะเป็นแบบผู้ซื้อกำหนด (โรงสีกำหนด)

การชำระเงิน

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรทั้งหมดจะได้รับการชำระเงินในรูปแบบของเงินสด

วิธีการทำให้ผลผลิตราคาสูง

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรทั้งหมดไม่มีวิธีที่จะทำให้ผลผลิตได้ราคาสูงเนื่องจากเมื่อทำการเกี่ยว – นวดเสร็จ เกษตรกรก็ทำการขายผลผลิตทันที

ตารางที่ 3 สภาพการผลิตและการตลาดข้าวของเกษตรกร

ข้อมูล	จำนวนตัวอย่าง (N = 104)	ร้อยละ
ระบบการปลูกข้าว		
นาปี	18	17.31
นาปรัง	76	73.08
นาปี – นาปรัง	10	9.61
วิธีการปลูกข้าว		
นาหว่านน้ำตม	75	72.12
นาหว่านข้าวแห้ง	29	27.88

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวนตัวอย่าง (N = 104)	ร้อยละ
พันธุ์ข้าวที่ใช้		
สุพรรณ 1	59	56.73
หอมปทุม	18	17.31
ข้าวเหลือง	27	25.96
แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์		
เก็บไว้เอง	6	5.77
ซื้อจากเพื่อนบ้าน	19	18.27
ทางราชการ	24	23.08
หน่วยงานเอกชน	55	52.88
การคลุกยาเคมี		
คลุก	2	1.92
ไม่ได้คลุก	102	98.08
การทดสอบการงอกของเมล็ดพันธุ์		
ทดสอบ	103	99.04
ไม่ได้ทดสอบ	1	0.96
การใส่ปุ๋ย		
ปุ๋ยวิทยาศาสตร์	96	92.31
ปุ๋ยชีวภาพ	8	7.69
อัตราปุ๋ยวิทยาศาสตร์ที่ใช้เฉลี่ย	29.24 กก./ไร่	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวนตัวอย่าง (N = 104)	ร้อยละ
วิธีการใส่ปุ๋ย		
ใส่ครั้งเดียว	6	5.77
แบ่งใส่สองครั้ง	77	74.04
ใส่มากกว่า 2 ครั้ง	21	20.19
แหล่งน้ำที่ใช้ในการทำงาน		
น้ำฝน	18	17.31
น้ำชลประทาน	78	75.00
น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ	8	7.69
การกำจัดวัชพืช		
สารเคมี	104	100
การกำจัดศัตรูพืช		
สารเคมี	104	100
วิธีการเก็บเกี่ยว		
แรงงานเครื่องจักรกล	93	89.42
แรงงานคนและเครื่องจักรกล	11	10.58
การจ้างแรงงาน		
ไม่มี	78	75.00
มี (จ้างระยะเก็บเกี่ยว)	26	25.00
การจ้างแรงงานเฉลี่ย 3 คน		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวนตัวอย่าง (N = 104)	ร้อยละ
การนวดข้าว		
ใช้เครื่องเกี่ยว – นวด	104	100
การจัดการผลผลิตหลังเก็บเกี่ยว		
จำหน่ายผลผลิตทั้งหมด	92	84.46
เก็บไว้ทำพันธุ์	12	11.54
การลดความชื้นเมล็ดข้าว		
ขายผลผลิตหลังเกี่ยว – นวด เสร็จทันที	104	100
วิธีการจำหน่ายข้าว		
นำไปจำหน่ายเอง	77	74.04
มีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อ	15	14.42
เก็บไว้ทำพันธุ์	12	11.54
การขายผลผลิต		
โรงสี	104	100
การเข้าโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของ ธ.ก.ส.		
เข้า	73	70.19
ไม่เข้า	31	29.81
สถานที่การซื้อขาย		
โรงสี	86	82.69
แปลงเกษตรกร	18	17.31

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวนตัวอย่าง (N = 104)	ร้อยละ
ลักษณะการขาย		
เกวียน	104	100
ราคาที่ได้รับ		
สูงสุด 4,600 บาท / เกวียน		
ต่ำสุด 3,800 บาท / เกวียน		
ราคาที่ได้รับเฉลี่ย 4,380.76 บาท / เกวียน		
การกำหนดราคา		
ผู้ซื้อกำหนด	104	100
การชำระเงิน		
เงินสด	104	100
วิธีการทำให้ผลผลิตราคาสูง		
ไม่มี	104	100

ต้นทุนในการผลิต (ตารางที่ 4)

จากการวิจัยทางด้านต้นทุนคงที่พบว่า เกษตรกรเสียค่าเช่าพื้นที่ในการทำนาเป็น 2 ลักษณะ คือ

- ค่าเช่าในรูปของผลผลิต เกษตรกรเสียค่าเช่าในรูปของข้าวเปลือกส่วนใหญ่อ้อยละ 24.04 เสียค่าเช่าในช่วง 7 – 10 ถัง / ไร่ / ปี และร้อยละ 6.73 เสียค่าเช่าในช่วง 3 – 6 ถัง / ไร่ / ปี
- ค่าเช่าในรูปของเงิน เกษตรกรที่เหลือทั้งหมดร้อยละ 69.23 มีต้นทุนค่าเช่าที่ดินอยู่ในช่วง 160 – 900 บาท / ไร่ / ปี เกษตรกรมีค่าเช่าที่ดินสูงสุด 856 บาท / ไร่ / ปี ต่ำสุด 160 บาท / ไร่ / ปี โดยมีค่าเช่าที่ดินเฉลี่ย 432.43 บาท / ไร่ / ปี

จากการวิจัยทางด้านต้นทุนผันแปรพบว่า เกษตรกรมีต้นทุนในการผลิตหลายอย่าง แยกได้ดังนี้

- ค่าปุ๋ย เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 63.46 มีต้นทุนทางด้านปุ๋ยอยู่ในช่วง 501 - 700 บาท /ไร่ /ปี รองลงมาร้อยละ 17.31 มีต้นทุนทางด้านปุ๋ยอยู่ในช่วง 701 – 900 บาท /ไร่ /ปี ร้อยละ 16.35 มีต้นทุนทางด้านปุ๋ยอยู่ในช่วง 300 – 500 บาท /ไร่ /ปี และร้อยละ 2.88 มีต้นทุนทางด้านปุ๋ยอยู่ในช่วง 901 – 1,100 บาท /ไร่ /ปี เกษตรกรมีต้นทุนทางด้านปุ๋ยสูงสุด 965 บาท /ไร่ /ปี ต่ำสุด 300 บาท /ไร่ /ปี โดยเฉลี่ยเกษตรกรมีต้นทุนทางด้านปุ๋ย 627.55 บาท /ไร่ /ปี

- ค่าพันธุ์ข้าว เกษตรกรร้อยละ 44.23 มีต้นทุนทางด้านพันธุ์ข้าวอยู่ในช่วง 301 – 500 บาท /ไร่ /ปี รองลงมาร้อยละ 30.77 มีต้นทุนทางด้านพันธุ์ข้าวอยู่ในช่วง 100 – 300 บาท /ไร่ /ปี ร้อยละ 19.3 มีต้นทุนทางด้านพันธุ์ข้าวอยู่ในช่วง 501 – 700 บาท /ไร่ /ปี และร้อยละ 5.77 มีต้นทุนทางด้านพันธุ์ข้าวอยู่ในช่วง 701 – 900 บาท /ไร่ /ปี เกษตรกรมีต้นทุนทางด้านพันธุ์ข้าวสูงสุด 750 บาท /ไร่ /ปี ต่ำสุด 186 บาท /ไร่ /ปี โดยเฉลี่ยเกษตรกรมีต้นทุนทางด้านพันธุ์ข้าว 378.68 บาท /ไร่ /ปี

- ค่าเตรียมดิน เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 69.23 มีต้นทุนทางด้านเตรียมดินอยู่ในช่วง 200 - 600 บาท /ไร่ /ปี รองลงมาร้อยละ 25.00 มีต้นทุนทางด้านเตรียมดินอยู่ในช่วง 601 – 1,000 บาท /ไร่ /ปี ร้อยละ 3.85 มีต้นทุนทางด้านเตรียมดินอยู่ในช่วง 1,001 – 1,400 บาท /ไร่ /ปี และร้อยละ 1.92 มีต้นทุนทางด้านเตรียมดินอยู่ในช่วง 1,401 – 1,800 บาท /ไร่ /ปี เกษตรกรมีต้นทุนทางด้านเตรียมดินสูงสุด 1,600 บาท /ไร่ /ปี ต่ำสุด 240 บาท /ไร่ /ปี โดยเฉลี่ยเกษตรกรมีต้นทุนทางด้านเตรียมดิน 615.83 บาท /ไร่ /ปี

- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 55.77 มีต้นทุนทางด้านน้ำมันเชื้อเพลิงอยู่ในช่วง 501 – 800 บาท /ไร่ /ปี รองลงมาร้อยละ 31.73 มีต้นทุนทางด้านน้ำมันเชื้อเพลิงอยู่ในช่วง 200 – 500 บาท /ไร่ /ปี ร้อยละ 10.58 มีต้นทุนทางด้านน้ำมันเชื้อเพลิงอยู่ในช่วง 801 – 1,100 บาท /ไร่ /ปี และร้อยละ 1.92 มีต้นทุนทางด้านน้ำมันเชื้อเพลิงอยู่ในช่วง 1,101 – 1,400 บาท /ไร่ /ปี เกษตรกรมีต้นทุนทางด้านน้ำมันเชื้อเพลิงสูงสุด 1,250 บาท /ไร่ /ปี ต่ำสุด 211 บาท /ไร่ /ปี โดยเฉลี่ยเกษตรกรมีต้นทุนทางด้านน้ำมันเชื้อเพลิง 593.39 บาท /ไร่ /ปี

- ค่าสารป้องกันกำจัดโรคและแมลง เกษตรกรส่วนมากคือร้อยละ 45.19 มีต้นทุนทางด้านสารป้องกันกำจัดโรคและแมลง อยู่ในช่วง 40 – 150 บาท /ไร่ /ปี รองลงมาร้อยละ 35.58 มีต้นทุนทางด้านสารป้องกันกำจัดโรคและแมลง อยู่ในช่วง 151 – 260 บาท /ไร่ /ปี ร้อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ละ 12.50 มีต้นทุนทางด้านสารป้องกันกำจัดโรคและแมลง อยู่ในช่วง 261 – 370 บาท /ไร่ /ปี และร้อยละ 6.73 มีต้นทุนทางด้านสารป้องกันกำจัดโรคและแมลง อยู่ในช่วง 371 – 480 บาท /ไร่ /ปี เกษตรกรมีต้นทุนทางด้านสารป้องกันกำจัดโรคและแมลงสูงสุด 450 บาท /ไร่ /ปี ต่ำสุด 50 บาท /ไร่ /ปี โดยเฉลี่ยเกษตรกรมีต้นทุนทางด้านสารป้องกันกำจัดโรคและแมลง 186.10 บาท /ไร่ /ปี

- ค่าสารป้องกันกำจัดวัชพืช เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 49.04 มีต้นทุนทางด้านสารป้องกันกำจัดวัชพืชอยู่ในช่วง 40 - 150 บาท /ไร่ /ปี รองลงมาร้อยละ 26.92 มีต้นทุนทางด้านสารป้องกันกำจัดวัชพืชอยู่ในช่วง 151 – 260 บาท /ไร่ /ปี ร้อยละ 20.19 มีต้นทุนทางด้านสารป้องกันกำจัดวัชพืชอยู่ในช่วง 261 – 370 บาท /ไร่ /ปี และร้อยละ 3.85 มีต้นทุนทางด้านสารป้องกันกำจัดวัชพืชอยู่ในช่วง 371 – 480 บาท /ไร่ /ปี เกษตรกรมีต้นทุนทางด้านสารป้องกันกำจัดวัชพืชสูงสุด 480 บาท /ไร่ /ปี ต่ำสุด 47 บาท /ไร่ /ปี โดยเฉลี่ยเกษตรกรมีต้นทุนทางด้านสารป้องกันกำจัดวัชพืช 203.19 บาท /ไร่ /ปี

- ค่าเก็บเกี่ยว เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 51.92 มีต้นทุนทางด้านค่าเก็บเกี่ยวอยู่ในช่วง 1,001 – 1,400 บาท /ไร่ /ปี รองลงมาร้อยละ 32.69 มีต้นทุนทางด้านค่าเก็บเกี่ยวอยู่ในช่วง 601 – 1,000 บาท /ไร่ /ปี ร้อยละ 10.58 มีต้นทุนทางด้านค่าเก็บเกี่ยวอยู่ในช่วง 1,401 – 1,800 บาท /ไร่ /ปี และร้อยละ 4.81 มีต้นทุนทางด้านค่าเก็บเกี่ยวอยู่ในช่วง 200 – 600 บาท /ไร่ /ปี เกษตรกรมีต้นทุนทางด้านค่าเก็บเกี่ยวสูงสุด 1,566 บาท /ไร่ /ปี ต่ำสุด 211 บาท /ไร่ /ปี โดยเฉลี่ยเกษตรกรมีต้นทุนทางด้านค่าเก็บเกี่ยว 897.90 บาท /ไร่ /ปี

ต้นทุนในการผลิตทั้งหมด เกษตรกรครึ่งหนึ่งร้อยละ 50.00 มีต้นทุนอยู่ในช่วง 2,601 – 3,500 บาท /ไร่ /ปี รองลงมาร้อยละ 37.50 มีต้นทุนอยู่ในช่วง 3,501 – 4,400 บาท /ไร่ /ปี ร้อยละ 6.73 มีต้นทุนอยู่ในช่วง 4,401 – 5,300 บาท /ไร่ /ปี และร้อยละ 5.77 มีต้นทุนอยู่ในช่วง 1,700 – 2,600 บาท /ไร่ /ปี เกษตรกรมีต้นทุนทั้งหมดสูงสุด 6,313 บาท /ไร่ /ปี ต่ำสุด 1,780 บาท /ไร่ /ปี โดยเฉลี่ยเกษตรกรมีต้นทุนทั้งหมด 3,935.07 บาท /ไร่ /ปี

เมื่อพิจารณาจากต้นทุนทั้งหมดจะพบว่า เกษตรกรมีการใช้ทุนในช่วงระยะเก็บเกี่ยวมากที่สุดเนื่องจากเกษตรกรนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยแทนการใช้แรงงานคนเพราะมีความสะดวกและรวดเร็ว

ผลผลิต เกษตรกรร้อยละ 38.46 มีผลผลิต อยู่ในช่วง 751 - 950 กก. /ไร่ /ปี รองลงมาร้อยละ 33.65 มีผลผลิตอยู่ในช่วง 551 – 750 กก. /ไร่ /ปี ร้อยละ 14.43 มีผลผลิตอยู่ในช่วง 951 – 1,150 กก. /ไร่ /ปี และร้อยละ 13.46 มีผลผลิตอยู่ในช่วง 350 – 550 กก. /ไร่ /ปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เกษตรกรมีผลผลิตสูงสุด 1,146 กก./ไร่/ปี ต่ำสุด 350 กก./ไร่/ปี โดยเฉลี่ยเกษตรกรมีผลผลิต 733.14 กก./ไร่/ปี

ราคา เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 77.88 ขายข้าวได้ในราคาอยู่ในช่วง 4,401 – 4,600 บาท/เกวียน รองลงมาร้อยละ 11.54 ขายข้าวได้ในราคาอยู่ในช่วง 3,800 – 4,000 บาท/เกวียน ร้อยละ 5.77 ขายข้าวได้ในราคาอยู่ในช่วง 4,001 – 4,200 บาท/เกวียน และร้อยละ 4.81 ขายข้าวได้ในราคาอยู่ในช่วง 4,201 – 4,400 บาท/เกวียน เกษตรกรขายข้าวได้ในราคาสูงสุด 4,600 บาท/เกวียน ต่ำสุด 3,800 บาท/เกวียน โดยเฉลี่ยเกษตรกรขายข้าวได้ในราคา 4,380.76 บาท/เกวียน

รายได้จากการทำนา เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 82.70 มีรายได้จากการทำนาอยู่ในช่วง 30,000 – 200,000 บาท/ปี รองลงมาร้อยละ 13.46 มีรายได้จากการทำนาอยู่ในช่วง 200,0001 – 370,000 บาท/ปี ร้อยละ 1.92 มีรายได้จากการทำนาอยู่ในช่วง 370,001 – 540,000 บาท/ปี และร้อยละ 1.92 มีรายได้จากการทำนาอยู่ในช่วง 540,001 – 710,000 บาท/ปี เกษตรกรมีรายได้จากการทำนาสูงสุด 675,000 บาท/ปี ต่ำสุด 30,000 บาท/ปี โดยเฉลี่ยเกษตรกรมีรายได้จากการทำนา 4,203.58 บาท/ไร่/ปี

ตารางที่ 4 ต้นทุนในการผลิต ผลผลิตและรายได้จากการทำนาของเกษตรกร

ข้อมูล	จำนวนตัวอย่าง (N = 104)	ร้อยละ
ต้นทุนในการผลิต		
1. ต้นทุนคงที่		
- ค่าเช่าที่ดิน		
- เสียค่าเช่าเป็นข้าวเปลือก		
3 – 7 ถัง / ไร่ / ปี	7	6.73
8 – 10 ถัง / ไร่ / ปี	25	24.04
- เสียค่าเช่าเป็นจำนวนเงิน		
160 – 900 บาท / ไร่ / ปี	72	69.23
ค่าเช่าที่ดินสูงสุด	856 บาท / ไร่ / ปี	
ค่าเช่าที่ดินต่ำสุด	160 บาท / ไร่ / ปี	
ค่าเช่าที่ดินเฉลี่ย	432.43 บาท / ไร่ / ปี	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวนตัวอย่าง (N = 104)	ร้อยละ
2. ต้นทุนผันแปร		
- ค่าปุ๋ย		
300 – 500	17	16.35
501 – 700	66	63.46
701 – 900	18	17.31
901 – 1,200	3	2.88
ค่าปุ๋ยสูงสุด 965 บาท /ไร่ /ปี		
ค่าปุ๋ยต่ำสุด 300 บาท /ไร่ /ปี		
ค่าปุ๋ยเฉลี่ย 627.55 บาท /ไร่ /ปี		
- ค่าพันธุ์ข้าว		
100 – 300	32	30.77
301 – 500	46	44.23
501 – 700	20	19.23
701 – 900	6	5.77
ค่าพันธุ์ข้าวสูงสุด 750 บาท /ไร่ /ปี		
ค่าพันธุ์ข้าวต่ำสุด 186 บาท /ไร่ /ปี		
ค่าพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 378.68 บาท /ไร่ /ปี		
- ค่าเตรียมดิน		
240 – 640	72	69.23
641 – 1,000	25	25.00
1,001 – 1,400	4	3.85
1,401 – 1,800	2	1.92
ค่าเตรียมดินสูงสุด 1,600 บาท /ไร่ /ปี		
ค่าเตรียมดินต่ำสุด 240 บาท /ไร่ /ปี		
ค่าเตรียมดินเฉลี่ย 615.83 บาท /ไร่ /ปี		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวนตัวอย่าง (N = 104)	ร้อยละ
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง		
200 – 500	33	31.73
501 – 800	58	55.77
801 – 1,100	11	10.58
1,101 – 1,400	2	1.92
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงสูงสุด	1,250 บาท / ไร่ / ปี	
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงต่ำสุด	211 บาท / ไร่ / ปี	
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเฉลี่ย	593.39 บาท / ไร่ / ปี	
- ค่าสารป้องกันกำจัดโรคและแมลง		
40 – 150	47	45.19
151 – 260	37	35.58
261 – 370	13	12.50
371 – 480	7	6.73
ค่าสารป้องกันกำจัดโรคและแมลงสูงสุด	450 บาท / ไร่ / ปี	
ค่าสารป้องกันกำจัดโรคและแมลงต่ำสุด	50 บาท / ไร่ / ปี	
ค่าสารป้องกันกำจัดโรคและแมลงเฉลี่ย	186.10 บาท / ไร่ / ปี	
- ค่าสารป้องกันกำจัดวัชพืช		
40 – 150	51	49.04
151 – 260	28	26.92
261 – 370	21	20.19
371 – 480	4	3.85
ค่าสารป้องกันกำจัดวัชพืชสูงสุด	480 บาท / ไร่ / ปี	
ค่าสารป้องกันกำจัดวัชพืชต่ำสุด	47 บาท / ไร่ / ปี	
ค่าสารป้องกันกำจัดวัชพืชเฉลี่ย	203.19 บาท / ไร่ / ปี	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวนตัวอย่าง (N = 104)	ร้อยละ
- ค่าเก็บเกี่ยว		
200 – 600	5	4.81
601 – 1,000	34	32.69
1,001 – 1,400	54	51.92
1,401 – 1,800	11	10.58
ค่าเก็บเกี่ยวสูงสุด 1,566 บาท /ไร่ /ปี		
ค่าเก็บเกี่ยวต่ำสุด 211 บาท /ไร่ /ปี		
ค่าเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 897.90 บาท /ไร่ /ปี		
ต้นทุนในการผลิตทั้งหมด		
1,700 – 2,600	6	5.77
2,601 – 3,500	52	50.00
3,501 – 4,400	39	37.50
4,401 – 5,300	7	6.73
ต้นทุนในการผลิตทั้งหมดสูงสุด 6,313 บาท /ไร่ /ปี		
ต้นทุนในการผลิตทั้งหมดต่ำสุด 1,780 บาท /ไร่ /ปี		
ต้นทุนในการผลิตทั้งหมดเฉลี่ย 3,935.07 บาท /ไร่ /ปี		
ผลผลิต		
350 – 550	14	13.46
551 – 750	35	33.65
751 – 950	40	38.46
951 – 1,150	15	14.43
ผลผลิตสูงสุด 1,146 กก. /ไร่ /ปี		
ผลผลิตต่ำสุด 350 กก. /ไร่ /ปี		
ผลผลิตเฉลี่ย 733.14 กก. /ไร่ /ปี		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวนตัวอย่าง (N = 104)	ร้อยละ
ราคาผลผลิตข้าวเปลือก		
3,800 – 4,000	12	11.54
4,001 – 4,200	6	5.77
4,201 – 4,400	5	4.81
4,401 – 4,600	81	77.88
ราคาผลผลิตข้าวเปลือกสูงสุด 4600 บาท / เกวียน		
ราคาผลผลิตข้าวเปลือกต่ำสุด 3800 บาท / เกวียน		
ราคาผลผลิตข้าวเปลือกเฉลี่ย 4,380.76 บาท / เกวียน		
รายได้จากการทำนา		
30,000 – 200,000	86	82.70
200,001 – 370,000	14	13.46
370,001 – 540,000	2	1.92
540,001 – 710,000	2	1.92
รายได้จากการทำนาสูงสุด 675,000 บาท / ปี		
รายได้จากการทำนาต่ำสุด 30,000 บาท / ปี		
รายได้จากการทำนาเฉลี่ย 4,203.58 บาท / ไร่ / ปี		

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยของต้นทุนการผลิต ผลผลิตและรายได้ในการทำนาของเกษตรกร

รายการ	ค่าเฉลี่ย (บาท / ไร่)
1. ต้นทุนคงที่ (บาท / ไร่ / ปี)	
- ค่าเช่าที่ดิน	432.43
2. ต้นทุนผันแปร	
- ค่าปุ๋ย	627.55
- ค่าพันธุ์ข้าว	378.68

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้แก้ไขหรือปรับแก้การคำนวณ
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยของต้นทุนการผลิต ผลผลิตและรายได้ในการทำนาของเกษตรกร

รายการ	ค่าเฉลี่ย (บาท / ไร่)
- ค่าเตรียมดิน	615.83
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	593.39
- ค่าสารป้องกันกำจัดโรคและแมลง	186.10
- ค่าสารป้องกันกำจัดวัชพืช	203.19
- ค่าเก็บเกี่ยว	897.90
ต้นทุนในการผลิตทั้งหมด (บาท / ไร่ / ปี)	3,935.07
ผลผลิต (กก. / ไร่ / ปี)	733.14
ราคาผลผลิตข้าวเปลือก (บาท / เกวียน)	4,380.76
รายได้ (บาท / ไร่ / ปี)	4,203.58

**ตอนที่ 3 ปัญหาในการผลิตและการตลาดข้าวของเกษตรกร (ตารางที่ 6)
ที่ดิน**

ความอุดมสมบูรณ์ของดิน

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 94.23 ระบุว่าดินมีความอุดมสมบูรณ์ดี และร้อยละ 5.77 พบปัญหาดินเปรี้ยว ซึ่งเกษตรกรแก้ปัญหาดินเปรี้ยวโดยวิธีการใช้ปูนขาว

พันธุ์ข้าว

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 73.08 ไม่มีปัญหาในการใช้พันธุ์ข้าว และร้อยละ 26.92 ขาดการแนะนำจากเจ้าหน้าที่

น้ำ

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 64.42 ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับแหล่งน้ำที่ใช้ในการทำนา และร้อยละ 35.58 พบปัญหาน้ำท่วมในระยะเก็บเกี่ยวเนื่องจากฝนตกแล้วทำให้น้ำในคลองขุ่นมาท่วมข้าว

ปุ๋ย

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 82.69 ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยและ ร้อยละ 17.31 พบปัญหาปุ๋ยมีราคาแพง

เงินทุน

- ทุน

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 88.46 มีทุนเพียงพอในการทำนา และ ร้อยละ 11.54 ทุนยังมีไม่เพียงพอที่จะใช้ในการทำนา

- แหล่งเงินทุน

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 83.65 ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับแหล่งเงินทุน และร้อยละ 16.35 พบปัญหาเกี่ยวกับดอกเบี้ยสูง

แรงงาน

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 80.77 ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับแรงงานที่ใช้ใน การทำนา และร้อยละ 19.23 พบปัญหาเกี่ยวกับค่าจ้างแรงงานสูง

โรคแมลงและวัชพืช

- แมลง

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 80.77 พบปัญหาเพลี้ยจักจั่นเข้ามารบกวน รองลงมาร้อยละ 15.38 พบแมลงจำพวกหนอน และร้อยละ 3.85 พบหอยเชอรี่เข้ามารบกวน เกษตรกรแก้ไขโดยการฉีดพ่นสารเคมี

- โรค

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรทั้งหมดพบปัญหาเชื้อราซึ่งเกษตรกรแก้ไขโดยการฉีดพ่น สารเคมี

- วัชพืช

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 58.66 พบหญ้าลิดเก รองลงมาร้อยละ 25.96 พบหญ้าคอมมิวนิสต์ และร้อยละ 15.38 พบหญ้าดอกฝอย เกษตรกรแก้ไขโดยการฉีด พ่นสารเคมี

- การเก็บเกี่ยว

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 68.27 ไม่มีปัญหาด้านการเก็บเกี่ยว และร้อยละ 31.73 พบปัญหาด้านการเกี่ยว คือ สภาพดินฟ้าอากาศ ฝนตกไม่สามารถเก็บเกี่ยวได้

การตลาด

- การจำหน่าย

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรทั้งหมดพบปัญหาในด้านการจำหน่ายผลผลิต คือ ราคาผลผลิตตกต่ำ

- การกำหนดราคา

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรร้อยละ 39.42 ถูกกดราคา ร้อยละ 34.62 ไม่มีปัญหาในการกำหนดราคา และร้อยละ 25.96 ไม่มีอำนาจต่อรองราคา การกำหนดราคาจะถูกกำหนดโดยโรงสี

- สถานที่รับซื้อ

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 76.92 ไม่มีปัญหาในด้านสถานที่รับซื้อข้าว และร้อยละ 23.08 พบปัญหาด้านการคมนาคม

ตารางที่ 6 ปัญหาในการผลิตและการตลาดข้าวของเกษตรกร

ข้อมูล	จำนวนตัวอย่าง (N=104)	ร้อยละ
ที่ดิน		
ปัญหาเกี่ยวกับดินและความอุดมสมบูรณ์ของดิน		
ไม่มี	98	94.23
ดินเปรี้ยว	6	5.77
พันธุ์ข้าว		
ปัญหาพันธุ์ข้าวที่ใช้		
ขาดการแนะนำจากเจ้าหน้าที่	28	26.92
ไม่พบปัญหา	76	73.08

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวนตัวอย่าง (N=104)	ร้อยละ
น้ำ		
ปัญหาแหล่งน้ำที่ใช้ในการทำนา		
ภาวะน้ำท่วม	37	35.58
ไม่พบปัญหา	67	64.42
ปุ๋ย		
ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ย		
ปุ๋ยราคาแพง	18	17.31
ไม่พบปัญหา	86	82.69
เงินทุน		
- ทุนที่ใช้ในการทำนา		
เพียงพอ	92	88.46
ไม่เพียงพอ	12	11.54
- ปัญหาจากแหล่งเงินทุน		
ดอกเบี้ยสูง	17	16.35
ไม่พบปัญหา	87	83.65
แรงงาน		
ปัญหาจากแรงงานที่ใช้ในการทำนา		
ค่าจ้างสูง	20	19.23
ไม่พบปัญหา	84	80.77

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวนตัวอย่าง (N=104)	ร้อยละ
โรคแมลงและวัชพืช		
- ปัญหาเกี่ยวกับแมลง		
เพลี้ยจักจั่น	84	80.77
หนอน	16	15.38
หอยเชอรี	4	3.85
- ปัญหาเกี่ยวกับโรค		
เชื้อรา	104	100
- ปัญหาเกี่ยวกับวัชพืช		
หญ้าลิเก	61	58.66
หญ้าคอมมิวนิสต์	27	25.96
หญ้าดอกฝอย	16	15.38
- ปัญหาด้านการเก็บเกี่ยว		
สภาพดินฟ้าอากาศ	33	31.73
ไม่พบปัญหา	71	68.27
การตลาด		
ปัญหาในการจำหน่ายผลผลิต		
ราคามลผลิตตกต่ำ	104	100
ปัญหาด้านการกำหนดราคาข้าว		
ถูกกดราคา	41	39.42
ไม่มีอำนาจต่อรองราคา	27	25.96
ไม่พบปัญหา	36	34.62
สถานที่รับซื้อข้าว		
การคมนาคมไม่สะดวก	24	23.08
ไม่พบปัญหา	80	76.92

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

(Conclusions and Recommendations)

สรุปผลการวิจัย (Conclusions)

การวิจัยเรื่องศึกษาสภาพการผลิตและการตลาดของเกษตรกรที่ผลิตข้าวในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม
2. เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลสภาพการผลิตและการตลาดข้าว
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและการตลาดข้าว

ผู้ให้ข้อมูลเป็นเกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำนาในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) โดยใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 10 เปอร์เซนต์ จากจำนวนเกษตรกรผู้ทำนาทั้งหมด 1,045 ครัวเรือน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ โดยทำการรวบรวมข้อมูลในการวิเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2546 – เมษายน 2547

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุสูงสุด 68 ปี อายุต่ำสุด 36 ปี มีอายุเฉลี่ย 49.69 ปี ระดับการศึกษาของเกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 72.11 สมรสแล้ว และเป็นสมาชิก ธ.ก.ส ร้อยละ 70.19 พื้นที่ในการทำนาเฉลี่ย 32.08 ไร่ / ครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน แรงงานในการทำการเกษตรเฉลี่ย 2 คน ที่ดินที่ใช้ในการทำนาส่วนใหญ่ร้อยละ 88.46 เป็นที่เช่า และส่วนใหญ่ร้อยละ 79.81 ไม่มีการทำการเกษตรอื่นนอกจากปลูกข้าว รายได้ (ครอบครัว / ปี) ทั้งหมดเฉลี่ย คือ 303,420.19 บาท ส่วนรายจ่าย (ครอบครัว / ปี) ทั้งหมดเฉลี่ย คือ 81,971.15 บาท และหนี้สิน(ครอบครัว / ปี) เฉลี่ย 70,635.30 บาท

สภาพการผลิตและการตลาดข้าว พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ทำนาปรัง คิดเป็นร้อยละ 73.08 วิธีการปลูกข้าวส่วนใหญ่ร้อยละ 72.12 ใช้วิธีการทำน่าน้ำตาม พันธุ์ข้าวที่เกษตรกรนิยมนำมาปลูกมากที่สุดคือพันธุ์สุพรรณ 1 ข้อดีของพันธุ์นี้ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความเห็นว่ามี ความต้านทานโรคดี และที่มาของแหล่งเมล็ดพันธุ์คือซื้อมาจากหน่วยงานเอกชน ส่วนใหญ่ไม่ได้มีการคัดเลือกมีป้องกันโรคก่อนปลูกและส่วนใหญ่มีการทดสอบการงอกของเมล็ดพันธุ์ก่อนปลูกเช่นกัน วิธีการดูแลรักษาได้แก่การใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์จากการสัมภาษณ์มีการแบ่งใส่ 2 ครั้ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อัตราปุ๋ยที่เกษตรกรใช้เฉลี่ยไร่ละ 29.24 กก./ไร่ แหล่งน้ำที่เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้น้ำจากน้ำชลประทานเพราะในเขตลาดกระบังมีแหล่งน้ำชลประทาน ปริมาณน้ำที่ใช้เพียงพอ การกำจัดวัชพืชมีการกำจัดโดยใช้สารเคมี การกำจัดศัตรูพืชมีการกำจัดโดยใช้สารเคมีและมีการใช้ตามความเหมาะสม การสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้เครื่องจักรเข้ามาช่วยในการเก็บเกี่ยวเพราะมีความสะดวกสบายมากกว่าการเก็บเกี่ยวในสมัยก่อนที่ใช้คนและสัตว์เข้ามาช่วย เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการจ้างแรงงานเข้าช่วย การเกี่ยวนวดเกษตรกรทั้งหมดใช้เครื่องเกี่ยวนวดและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายผลผลิตทั้งหมดทันที เกษตรกรไม่ได้ทำการลดความชื้นของเมล็ดข้าวก่อนนำไปจำหน่าย และเกษตรกรส่วนใหญ่มีการนำผลผลิตไปจำหน่ายเองโดยขายให้โรงสี เพราะจะได้ราคาดีกว่าวิธีอื่น เกษตรกรส่วนใหญ่เข้าร่วมโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของ ธ.ก.ส. สถานที่ที่ทำการซื้อขายส่วนมากคือ โรงสี ลักษณะการขายเกษตรกรส่วนใหญ่จะขายเป็นเกวียน ราคาที่เกษตรกรได้รับในปี 2546 สูงสุด 4,600 บาท ต่ำสุด 3,800 บาท และผู้ที่กำหนดราคาข้าวคือ ผู้ซื้อ (เจ้าของโรงสี) และเกษตรกรทั้งหมดได้รับเงินในลักษณะของเงินสด เกษตรกรทั้งหมดไม่มีวิธีการที่จะทำให้ขายผลผลิตได้ราคาสูง ทางด้านต้นทุนที่ใช้ในการทำนาปี 2546 จะแบ่งเป็นต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร ต้นทุนคงที่ได้แก่ค่าเช่าที่ดินเฉลี่ย 432.43 บาท/ไร่/ปี ต้นทุนผันแปรได้แก่ค่าปุ๋ยเฉลี่ย 627.55 บาท/ไร่/ปี ค่าพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 378.68 บาท/ไร่/ปี ค่าเตรียมดินเฉลี่ย 615.83 บาท/ไร่/ปี ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเฉลี่ย 593.39 บาท/ไร่/ปี ค่าสารป้องกันกำจัดโรคและแมลงเฉลี่ย 186.10 บาท/ไร่/ปี ค่าสารป้องกันกำจัดวัชพืชเฉลี่ย 203.19 บาท/ไร่/ปี ค่าเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 897.90 บาท/ไร่/ปี ต้นทุนในการผลิตทั้งหมดเฉลี่ย 3,935.07 บาท/ไร่/ปี ผลผลิตเฉลี่ย 733.14 กก./ไร่/ปี ราคาผลผลิตข้าวเปลือกเฉลี่ย 4,380.76 บาท/เกวียน รายได้จากการทำนาเฉลี่ย 4,203.58 บาท/ไร่/ปี

ปัญหาในการผลิตข้าว ปัญหาที่เกษตรกรพบคือ

- ที่ดินจากการวิจัยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 94.23 ไม่พบปัญหาเกี่ยวกับดิน
- พันธุ์ข้าว จากการวิจัยเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 73.08 ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับพันธุ์ข้าวที่เหลือก็มีปัญหาบ้างเล็กน้อย คือ ขาดการแนะนำจากเจ้าหน้าที่
- น้ำ จากการวิจัยเกษตรกรส่วนมากร้อยละ 64.42 ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับน้ำที่ใช้ในการทำนา และร้อยละ 35.58 พบปัญหาน้ำท่วมระยะเก็บเกี่ยว
- ปุ๋ย จากการวิจัยส่วนใหญ่ร้อยละ 82.69 ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการปุ๋ย ที่เหลือมีปัญหาบ้างเล็กน้อยคือ ปุ๋ยแพง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- เงินทุน จากการวิจัยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 88.46 มีทุนเพียงพอในการทำนา ถ้าไม่พอก็จะกู้ยืมจาก ธ.ก.ส บ้าง เพื่อนบ้านบ้าง

- แรงงาน เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 80.77 ไม่มีแรงงานเข้ามาช่วย ที่เหลือก็มีจ้างบ้าง บางส่วน

- โรคแมลงและวัชพืช เกษตรกรจะพบกับปัญหาเกี่ยวกับโรคคือ เชื้อรา เป็นส่วนใหญ่เกี่ยวกับแมลงจะพบเพลี้ยจักจั่น หนอน หอยเชอรี่ ส่วนวัชพืชจะมีหญ้าชนิดต่าง ๆ เช่น หญ้าลิเก หน้าคอมมิวนิสต์ หญ้าดอกฝอย

- การเก็บเกี่ยว ส่วนใหญ่เกษตรกรที่ทำการสัมภาษณ์ไม่มีปัญหาในเรื่องของการเก็บเกี่ยว จะมีบ้างก็ในเรื่องของสภาพดินฟ้าอากาศที่เป็นปัญหาของการเก็บเกี่ยว

ปัญหาทางด้านการตลาด ปัญหาที่เกษตรกรพบคือ

- การจำหน่ายผลผลิต พบว่าเกษตรกรพบปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำทั้งหมด ปัญหาในด้านการกำหนดราคาข้าวร้อยละ 39.42 พบว่ามีปัญหา คือ ไม่สามารถกำหนดราคาเองได้ และสถานที่รับซื้อข้าวส่วนใหญ่ร้อยละ 76.92 เกษตรกรมีสถานที่รับซื้อข้าวโดยจะนำไปขายให้กับโรงสี

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. เนื่องจากเกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีเป็นจำนวนมากทำให้ดินเสื่อมคุณภาพ ควรมีการเพิ่มปุ๋ยอินทรีย์ลงในแปลงนาโดยการไถกลบตอซังภายหลังการเก็บเกี่ยว ปลุกพืชตระกูลถั่วสลับหรือการใส่ปุ๋ยคอกลงในแปลงนา เพื่อปรับโครงสร้างของดินและเพิ่มการดูดซึมธาตุอาหารจากปุ๋ยเคมีได้ดีขึ้น

2. จากผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรทั้งหมดมีการใช้สารเคมีในการกำจัดและป้องกันศัตรูพืช ฉะนั้นควรส่งเสริมให้มีการกำจัดและป้องกันศัตรูพืช โดยวิธีผสมผสานและเพื่อผลิตข้าวปลอดภัยจากสารเคมี เพื่อรักษาสมดุลทางธรรมชาติและควบคุมรักษาสิ่งแวดล้อม

3. ในฤดูนาปรังแนะนำให้เกษตรกรหลีกเลี่ยงการเก็บเกี่ยวในช่วงฝนตก และหากเป็นไปได้ให้เลื่อนฤดูการปลูกให้เร็วขึ้น โดยติดต่อกับทางชลประทานพร้อมทั้งแนะนำให้มีการตากเมล็ดข้าวภายหลังการเก็บเกี่ยวและภายหลังการนวด 1-3 วัน

4. ส่งเสริมการรวมกลุ่มต่าง ๆ ให้มีการจัดทำโครงการ กิจกรรม มากขึ้น

- ผลิตพันธุ์ข้าวให้ได้มาตรฐานตามที่ตลาดต้องการ

- ส่งเสริมการจัดตลาดกลางสินค้าเกษตรภายในเขต (ท่าข้าว)

- มีศูนย์กลางเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับราคาผลผลิตการเกษตรในเขต
- เกษตรกรมักจะซื้อหรือขายผลผลิตผ่านพ่อค้าคนกลาง ฉะนั้นถ้าสามารถตัดหรือลด (พ่อค้าคนกลาง) ได้ โดยวิธีการรวมกลุ่มของผู้ซื้อหรือผู้ขายในการขายผลผลิตต่าง ๆ จะทำให้เกษตรกรซื้อวัสดุทางการเกษตรได้ในราคาถูกลงและขายผลผลิตได้ในราคาสูงขึ้น
- แนะนำให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อซื้อปุ๋ยจาก อบต. ในราคาถูก

5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้าไปให้ความช่วยเหลือกับเกษตรกรอย่างทั่วถึง

- รัฐควรเข้ามาช่วยเหลือเกษตรกรในด้านของราคาผลผลิตตกต่ำมากกว่านี้
- เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรเข้าไปแนะนำเกษตรกรในเรื่องของการรักษาคุณภาพข้าว เช่น การตากข้าวให้มีความชื้นที่ตลาดต้องการ และใช้พันธุ์ที่ดีตามความต้องการของโรงสีผู้ซื้อ

ข้อเสนอแนะจากการดำเนินงานวิจัย

ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรขยายขอบเขตของการศึกษาให้กว้างขึ้น เพื่อให้ทราบว่าการเกษตรต้องการอะไร ประสบปัญหาและอุปสรรคอะไร เพื่อเป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือและแก้ไขต่อไป และการเข้าไปเก็บข้อมูลควรจะใช้คำพูด ท่าทางที่ทำให้เกษตรกรเชื่อถือได้เพื่อประโยชน์ในการได้ข้อมูลที่เป็นความจริงอีกทั้งควรจะมีเวลาในการทำวิจัยเพราะจะได้ข้อมูลอย่างเต็มที่

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการเกษตร. 2527ก. การทำน่าน้ำฝน. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

กรมวิชาการเกษตร. 2527ข. การทำนาข้าว. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

กรมวิชาการเกษตร. 2528. การทำนาข้าว. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

กรมวิชาการเกษตร. 2528. การคำนวณเปอร์เซ็นต์ของขนาดตัวอย่าง. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วน
จำกัดภาพพิมพ์.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2528. ข้าวพืชส่งออกหมายเลข 1 (ตอน 2). วารสารวิจัยข้าว. 1 (2) : 5.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2543. การทำนาข้าว. วารสารวิชาการ. 15 (3) : 5-8.

กัลยา เทียมกาญจนา. 2543. สภาพการผลิตและการตลาดข้าวนาปรังปี 2541 / 2542 ของ
เกษตรกรกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.

เครือข่าย อุตตะวิริยะสุขและทรงชัย วัฒนพ่ายกุล. 2522. ความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าว.
กรุงเทพฯ : บริษัทไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

เครือข่าย อุตตะวิริยะสุขและทรงชัย วัฒนพ่ายกุล. 2526. ความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าว.
กรุงเทพฯ : บริษัทไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

เครือข่าย อุตตะวิริยะสุขและอุดม สีมาบรรพ์. 2522. การศึกษาปัญหาและอุปสรรคบาง
ประการที่เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสมในการปลูกข้าวของ
เกษตรกรชั้นนำเขตโครงการลำพระเพลิง อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา.
กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

งามชื่น คงเสรีและวรวิทย์ พาณิชพัฒน์. 2521. **ผลกระทบของการงอกของเมล็ดที่มีผลต่อการยอมรับวิทยาการเกษตรแผนใหม่ของเกษตรกรในเขตโครงการชลประทานพิษณุโลก**. กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ณรงค์ มีนะนันท์. 2535. "แผนการผลิตข้าว". รายงานการสรุปผลการสัมมนาข้าวไทยในทศวรรษหน้า. 15 – 16 พฤษภาคม 2535. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

ทวี คุปต์กาญจนากุล. 2541. การเพิ่มผลผลิตการทำนา. **วารสารวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. 11 (2) : 1-14.

ธเนศ กองประเสริฐ. 2526. **การตลาดข้าว**. กรุงเทพฯ. บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

ประพาส วิริยะแพทย์. 2521. **ความรู้เรื่องข้าว**. สาขาคัดพันธุ์ด้านทานศัตรูข้าว กองการข้าว กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

พิทักษ์สิทธิ์ ฉายะภูติ. 2527. **ปัญหาการเพิ่มผลผลิตการทำนาปรังในเขตตำบลตะเคียนะอำเภอรอนนด จังหวัดสงขลา**. กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พีระยศ แข็งขันและอนันต์ พลธานี. 2539. **การทำนาข้าว**. สาขาคัดพันธุ์ด้านทานศัตรูข้าว กองการข้าว กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

ยุกติ สาริกะภูติ. 2535. "คำกล่าวเปิดสัมมนาข้าวไทยในทศวรรษหน้า". รายงานการสรุปผลการสัมมนาข้าวไทยในทศวรรษหน้า. 15 – 16 พฤษภาคม 2535. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

สุชาติ ณ ลำพูน. 2525. **ความต้องการการใช้เทคโนโลยีการทำนาในฤดูนาปีของเกษตรกร ตำบลขี้เหล็ก ตำบลบ้านเป้า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่**. กรุงเทพฯ. วิทยาลัยนิพนธ์ ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำรวย ไม้ส่วสดี. 2535. “สรุปข้อคิดเห็นของเกษตรกรผู้ผลิตข้าว”. **รายงานการสรุปผลการสัมมนาข้าวไทยในทศวรรษหน้า**. 15 – 16 พฤษภาคม 2535. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

สำนักรักษาเสถียรภาพราคาสินค้าเกษตร. 2545. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : <http://www.dit.go.th/agriculture/product/trend.htm>-

อัญชลี พรหมลอย. 2528. **ความรู้และวิธีการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์**. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยนิพนธ์ ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อรรควุฒิ ทศน์สองชั้น. 2538. **เทคโนโลยีทางการเก็บเกี่ยว**. กรุงเทพฯ : บริษัทไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวกที่ 1

ข้อมูลโดยทั่วไปของเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ที่ตั้งและอาณาเขต

แขวงลาดกระบังตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของเขตลาดกระบัง ซึ่งมีแขวงทั้งหมดรวม 6 แขวง คือ แขวงลาดกระบัง แขวงชุมทอง แขวงทับยาว แขวงลำปลาทิว แขวงคลองสองต้นนุ่น แขวงคลองสามประเวศ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	แขวงคลองสองต้นนุ่นและลำปลาทิว
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	แขวงทับยาว
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	เขตพระโขนง

การปกครอง

เขตลาดกระบังแบ่งการปกครองออกเป็น 6 แขวง ดังนี้	
ลำดับที่	ชื่อแขวง
1	แขวงลาดกระบัง
2	คลองสองต้นนุ่น
3	คลองทับยาว
4	แขวงลำปลาทิว
5	แขวงชุมทอง
6	คลองสามประเวศ

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของเขตลาดกระบังมีลักษณะส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ลักษณะการตั้งบ้านเรือนกระจายกันอยู่ตามสองข้างคลองประเวศบุรีรมย์ บางกลุ่มกระจายกันอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม และตามริมถนนอ่อนนุช – ลาดกระบัง ทั้งสองข้างทาง

การคมนาคม

เขตลาดกระบังมีการคมนาคมทางรถยนต์สะดวก โดยมีถนนลาดยาง 3 สาย ได้แก่ สายที่ 1 มีถนนลาดยาง จำนวน 3 สาย คือ

ถนนอ่อนนุช – ลาดกระบัง ติดต่อกับเขตพระโขนง

ถนนลาดกระบัง 3 ติดต่อกับอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ถนนร่มเกล้า ติดต่อแขวงคลองสองต้นนุ่นและเขตมีนบุรี

สายที่ 2 มีถนนลูกรังติดต่อระหว่างหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน ซึ่งสามารถใช้ได้ตลอดทั้งปี

สายที่ 3 มีทางรถไฟสายตะวันออก 1 สาย จากกรุงเทพมหานคร – จังหวัดฉะเชิงเทรา

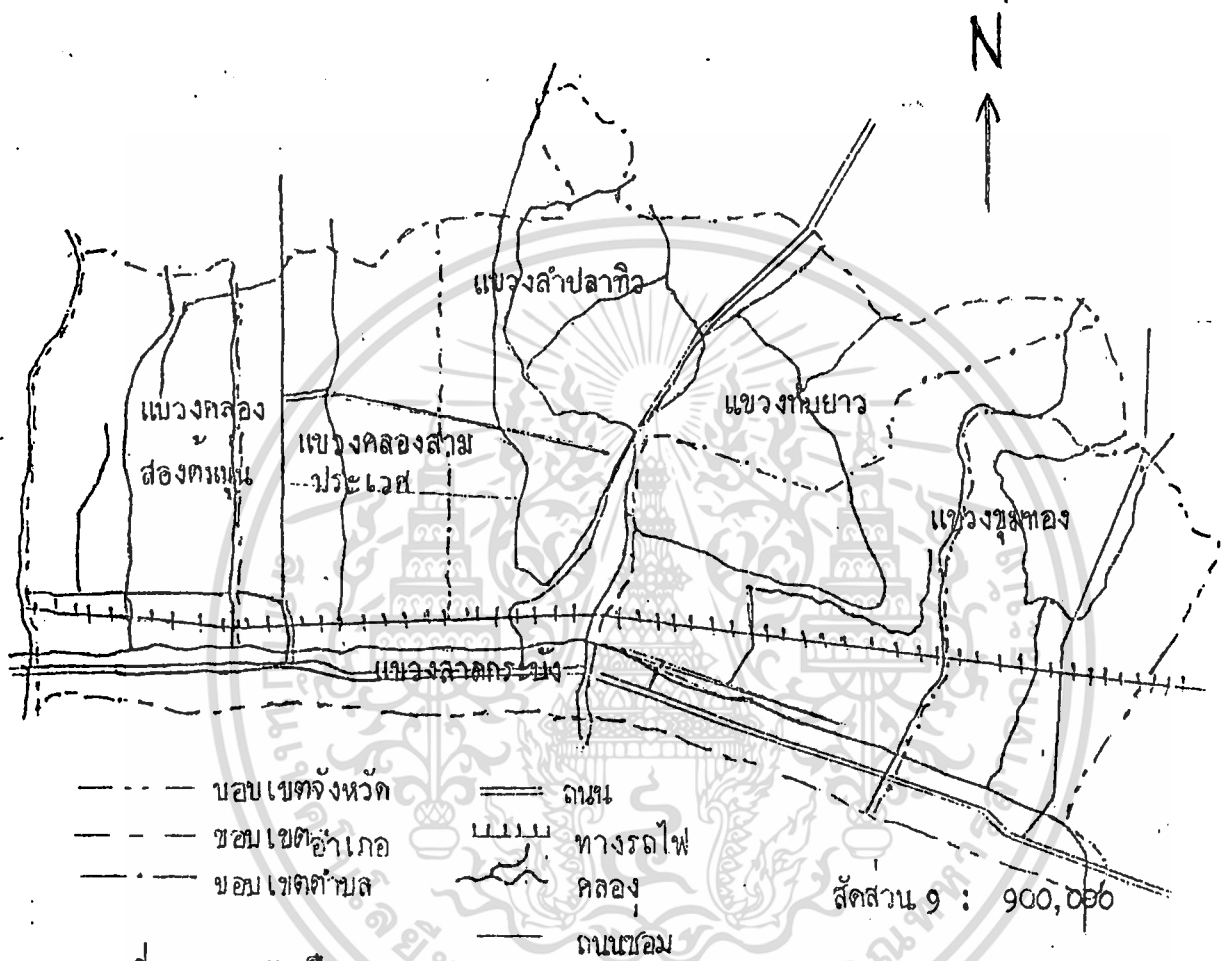
การประกอบอาชีพ

ราษฎรในเขตลาดกระบังมากกว่าร้อยละ 7.5 ของครัวเรือนทั้งหมด ประกอบอาชีพทางการเกษตรโดยเฉพาะการทำนาร้อยละ 6.1 เลี้ยงสัตว์ร้อยละ 3.6 การปลูกไม้ผล 5.8 ส่วนที่เหลือประกอบอาชีพโดยการรับจ้างบ้างร้อยละ 6.1 และค้าขายร้อยละ 3.0 โดยมีราษฎรมากกว่าร้อยละ 12.5 ประกอบอาชีพมากกว่าหนึ่งอย่าง

แหล่งเงินทุน

เกษตรกรส่วนใหญ่ของเขตลาดกระบังเป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตร และ ธ.ก.ส จึงสามารถกู้ยืมเงินลงทุนจากแหล่งดังกล่าวได้ แต่มีบางส่วนที่ต้องไปกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์ หรือพ่อค้า

ภาพภาคผนวกที่ 1 ขอบเขตของเขตลาดกระบัง

ที่มา กองผังเมือง

คำอธิบาย เขตลาดกระบังแบ่งออกเป็น 6 แขวง คือ

- แขวงลาดกระบัง
- แขวงลำปลาทิว
- แขวงห้วยยาว
- แขวงชุมทอง
- แขวงคลองสองตม
- แขวงคลองสามประเวศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสัมภาษณ์

การศึกษาสภาพการผลิตและการตลาดข้าวของเกษตรกร ในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ชื่อ – สกุล.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....

แขวง.....เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ระดับการศึกษา

ไม่ได้เรียนหนังสือ

ประถมศึกษาตอนต้น

ประถมศึกษาตอนปลาย

มัธยมศึกษาตอนต้น

มัธยมศึกษาตอนปลาย

อาชีวศึกษา

อุดมศึกษา

อื่น ๆ ระบุ.....

4. สถานภาพทางสมรส

โสด

สมรส

หย่าร้าง

แยกกันอยู่

อื่น ๆ ระบุ.....

5. การเป็นสมาชิกของสถาบันเกษตรกร

ไม่ได้เป็นสมาชิกใด ๆ

เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร

เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร

เป็นสมาชิกลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

อื่น ๆ ระบุ.....

6. พื้นที่ในการทำนาทั้งหมด.....ไร่

- จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คน

- จำนวนแรงงานเกษตรในครอบครัว.....คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. ลักษณะการถือครองที่ดินในการทำนา

- ( ) เป็นของตนเอง.....ไร่
 ( ) เช่าผู้อื่นทั้งหมด.....ไร่
     อัตราค่าเช่า.....บาท
 ( ) เป็นของตนเองและเช่าผู้อื่น
 ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

8. นอกจากการทำนาแล้ว ท่านทำอาชีพอย่างอื่นอีกหรือไม่

- ( ) ทำ ระบุ.....
     รายได้ ระบุ.....บาท / เดือน
 ( ) ไม่ได้ทำ

9. รายได้ (ครอบครัว / ปี).....บาท

10. รายจ่าย (ครอบครัว / ปี).....บาท

11. ภาระหนี้สิน (ครอบครัว / ปี ล้นสุด ปี 46).....บาท

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตและการตลาด

12. ระบบการปลูกข้าว

- ( ) นาปี
 ( ) นาปรัง
 ( ) นาปีและนาปรัง
 ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

14. วิธีการปลูกข้าว

- ( ) นาหว่านข้าวแห้ง
 ( ) นาหว่านน้ำตม
 ( ) นาดำ
 ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

15. พันธุ์ข้าวที่ใช้

(ข้าวครั้งที่ 1)

- ก.....พื้นที่ปลูก.....ไร่
 ข.....พื้นที่ปลูก.....ไร่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ค.....พื้นที่ปลูก.....ไร่
(ข้าวครั้งที่ 2)
- ก.....พื้นที่ปลูก.....ไร่
ข.....พื้นที่ปลูก.....ไร่
ค.....พื้นที่ปลูก.....ไร่
16. แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้
 เก็บไว้เอง ทางราชการ
 ซื้อจากเพื่อนบ้าน อื่น ๆ ระบุ.....
17. การคลุกยาเคมีป้องกันโรคและแมลงกับเมล็ดพันธุ์ข้าวก่อนปลูก
 คลุก ไม่ได้คลุก
18. การทดสอบการงอกของเมล็ดพันธุ์ข้าวก่อนปลูก
 ทดสอบ ไม่ได้ทดสอบ
19. การใส่ปุ๋ย
 ปุ๋ยคอก อัตราที่ใช้.....กก./ ไร่ ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ อัตราที่ใช้.....กก./ ไร่
 ปุ๋ยหมัก อัตราที่ใช้.....กก./ ไร่ ปุ๋ยชีวภาพ อัตราที่ใช้.....กก./ ไร่
 อื่น ๆ ระบุ.....
20. วิธีการใส่ปุ๋ย
 ใส่ครั้งเดียว
 แบ่งใส่สองครั้ง
 อื่น ๆ ระบุ.....
21. แหล่งน้ำที่ใช้ในการทำงาน
 น้ำฝน น้ำชลประทาน
 น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ อื่น ๆ ระบุ.....
22. การกำจัดวัชพืช
 สารกำจัดวัชพืช มือถอน
 อื่น ๆ ระบุ.....
23. การกำจัดศัตรูพืช
 ข้าวพันธุ์ต้านทาน ยาฆ่าแมลง
 ไฟล่อแมลง อื่น ๆ ระบุ.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

24. วิธีการเก็บเกี่ยว

- ( ) แรงงานคน (เดียว)
- ( ) แรงงานเครื่องจักรกล
- ( ) แรงงานคนและเครื่องจักรกล
- ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

25. มีการจ้างแรงงานมาช่วยในการทำนาหรือไม่ ถ้ามีจ้างในระยะเวลาใด จำนวนเท่าใด

- ( ) ไม่มี
- ( ) มี ระบุ.....
จำนวน.....คน
ค่าจ้าง.....บาท / วัน

26. การนวดข้าว

- ( ) ใช้แรงงานคน – สัตว์
- ( ) ใช้รถไถนาค
- ( ) ใช้เครื่องนวด
- ( ) ใช้เครื่องเกี่ยว – นวด
- ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

27. การจัดการเก็บผลผลิตที่ได้เมื่อเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว

- ( ) ผลิตแล้วเก็บไว้บริโภคเอง
- ( ) จำหน่ายผลผลิตทั้งหมด
- ( ) บางส่วนจำหน่าย บางส่วนเก็บเข้ายุ้งฉาง เพื่อรอการขาย
- ( ) บางส่วนจำหน่าย บางส่วนเก็บเข้ายุ้งฉาง เพื่อบริโภค
- ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

28. การลดความชื้นเมล็ดข้าว

- ( ) ตากแดด
- ( ) อบแห้ง
- ( ) ขายผลผลิตหลังเกี่ยว – นวด เสร็จทันที
- ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

29. วิธีการจำหน่ายข้าว

- ( ) นำไปจำหน่ายเอง
 ( ) มีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อ
 ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

30. การขายผลผลิตขายให้แก่ใคร

- ( ) พ่อค้าท้องถิ่น ( ) สหกรณ์ / นิคม
 ( ) โรงสี ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

31. ท่านได้เข้าโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของ ธ.ก.ส หรือไม่

- ( ) เข้า ( ) ไม่เข้า

32. สถานที่ในการซื้อขายกระทู้กันที่ไหน

- ( ) ตลาดกลาง ( ) โรงสี
 ( ) สหกรณ์ ( ) แปลงเกษตรกร
 ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

33. ลักษณะการขาย

- ( ) กิโลกรัม ( ) ถัง
 ( ) เกวียน ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

34. ราคาที่ได้รับในปี 2546 สูงสุด.....บาท / กก.

ต่ำสุด.....บาท / กก.

รายได้ที่ได้รับจากการจำหน่าย.....บาท /ไร่ / ปี

35. ใครเป็นผู้กำหนดราคา

- ( ) ผู้ซื้อกำหนด ( ) กำหนดราคากันระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย
 ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

36. ท่านได้รับการชำระเงินในการขายด้วยวิธีใด

- ( ) เงินสด ( ) เงินเชื่อ
 ( ) เช็ค ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

37. ท่านมีวิธีที่จะทำให้ท่านขายผลผลิตได้ราคาสูงหรือไม่

- ( ) ไม่มี ( ) มี โดยวิธีการ.....

38. ต้นทุนการผลิตข้าว

ต้นทุนในการผลิต	ข้าวครั้งที่ 1 (บาท)	ข้าวครั้งที่ 2 (บาท)
(1) ต้นทุนคงที่ ค่าเช่าที่ดิน อื่น ๆ ระบุ		
(2) ต้นทุนผันแปร ปุ๋ย พันธุ์ข้าว เตรียมดิน น้ำมันเชื้อเพลิง สารป้องกันกำจัดโรคและแมลง สารป้องกันกำจัดวัชพืช ค่าเก็บเกี่ยว อื่น ๆ ระบุ รวมต้นทุนในการผลิต		
ผลผลิต (กก. / ไร่)		
ราคา (บาท / เกวียน)		

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและการตลาดข้าว**ที่ดิน**

1. ปัญหาเกี่ยวกับดินและความอุดมสมบูรณ์ของดิน

- ( ) ดินเค็ม
 ( ) ดินเปรี้ยว
 ( ) ไม่มี
 ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

แก้ไขโดย.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พันธุ์ข้าว

2. ปัญหาพันธุ์ข้าวที่ใช้

- ( ) ขาดข้าวพันธุ์ใหม่ ๆ
 ( ) ขาดการแนะนำจากเจ้าหน้าที่
 ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

น้ำ

3. ปัญหาแหล่งน้ำที่ใช้ในการทำนา

- ( ) ภาวะน้ำท่วม ( ) ฝนแล้ง
 ( ) น้ำไม่เพียงพอ ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

ปุ๋ย

4. ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ย

- ( ) ปุ๋ยปลอม ( ) ปุ๋ยราคาแพง
 ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

เงินทุน

5. ในการทำนามีทุนเพียงพอหรือไม่

- ( ) เพียงพอ
 ( ) ไม่เพียงพอ

6. ปัญหาจากแหล่งเงินทุน

- ( ) ดอกเบี้ยสูง ( ) ขาดแหล่งเงินทุน
 ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

แรงงาน

7. ปัญหาจากแรงงานที่ใช้ในการทำนา

- ( ) ขาดแคลนแรงงาน ( ) ค่าจ้างสูง
 ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

โรคแมลงและวัชพืช

8. โรคและแมลงที่พบ

- แมลง.....แก้ไขโดย.....
 - โรค.....แก้ไขโดย.....
 - วัชพืช.....แก้ไขโดย.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9. ปัญหาด้านการเก็บเกี่ยว

- ( ) สภาพดินฟ้าอากาศ ( ) ฝนตก
 ( ) ขาดแคลนเครื่องทุ่นแรง ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

การตลาด

10. ปัญหาในการจำหน่ายผลผลิต

- ( ) ขายผลผลิตไม่ได้
 ( ) ราคาผลผลิตตกต่ำ
 ( ) ขาดข้อมูลข่าวสารด้านราคาและการตลาด
 ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

11. ปัญหาในการกำหนดราคาข้าว

- ( ) ไม่มีอำนาจต่อรองราคา
 ( ) ถูกกดราคา
 ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

12. สถานที่รับซื้อข้าว

- ( ) การคมนาคมไม่สะดวก
 ( ) โรงสีรับซื้อผลผลิตน้อย
 ( ) ไม่มีสถานที่รับซื้อ
 ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

13. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ (ถ้ามี).....
 .....
 .....
 .....
 .....